

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**LİSANS VE ÖNLİSANS DÜZEYİNDE VERİLEN
MUHASEBE DERSLERİNİN ULUSLARARASI MUHASEBE
EĞİTİMİ STANDARTLARI-2 (UES-2) KAPSAMINDA
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hasan ÇAVUNT

**Enstitü Anabilim Dalı : İşletme
Enstitü Bilim Dalı : Muhasebe ve Finansman**

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Nermin AKYEL

ARALIK - 2016

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

LİSANS VE ÖNLİSANS DÜZEYİNDE VERİLEN
MUHASEBE DERSLERİNİN ULUSLARARASI MUHASEBE
EĞİTİMİ STANDARTLARI-2 (UES-2) KAPSAMINDA
İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hasan ÇAVUNT

Enstitü Anabilim Dalı : İşletme
Enstitü Bilim Dalı : Muhasebe ve Finansman

“Bu tez 28.12.2016 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Prof. Dr. Selahattin Keleşbir	Basarılı	J. Kavayıcı
Doç. Dr. Neuran KARACA	Basarılı	Meace
Urd. Doç. Dr. Nermin AKYEL	Basarılı	MiyAyyl

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygu olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Hasan ÇAVUNT

28.12.2016

ÖNSÖZ

“Bir ülkenin geleceği o ülke insanlarının göreceği eğitime bağlıdır”

Albert EINSTEIN

Bu tezin yazılması aşamasında, çalışmamı sahiplenen ve takip eden danışmanım Yrd. Doç. Dr. Nermin AKYEL’e değerli katkı ve emekleri için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Tezin hazırlanmasında ve araştırma konusunda esinlenmemi sağlayan Doç. Dr. Nevran KARACA ve Dr. Şuayip Doğu DEMİRCİ’ ye teşekkürü borç bilirim.

Üniversitedeki Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim boyunca bilgi ve birikimlerini esirgemeyen, tezimin şekillenmesine katkı sağlayan, mesleki konuda desteğini gördüğüm saygıdeğer hocam Prof. Dr. Selahattin KARABINAR’ a ayrıca teşekkür ederim.

Arş. Gör. Mustafa KOÇ ve eşi Arş. Gör. Tuğba KOÇ bütün süreç boyunca her anlamda yanımda olmuş, destek ve katkılarını esirgememişlerdir. Tezin hazırlanması aşamasında manevi desteğini hiçbir şekilde esirgemeyen değerli eşim Ayşe ÇAVUNT’a, yakın zamanda dünyaya gözlerini açacak olan hayal dünyamı zenginleştiren oğluma ve son olarak bu günlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim manevi destekçilerim Annem ve Babama şükranlarımı sunarım.

Hasan ÇAVUNT

28.12.2016

İÇİNDEKİLER

BEYAN	i
ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
ÖZET	ix
ABSTRACT	x
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: MUHASEBE MESLEĞİ VE MUHASEBE EĞİTİMİ KAVRAMLARI.....	5
1.1. Muhasebe Mesleği	5
1.2. Muhasebe Eğitimi	7
1.2.1. Muhasebe Eğitiminin Önemi ve Amacı	8
1.2.2. Muhasebe Eğitiminin Dünya ve Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi	11
1.2.3. Muhasebe Eğitiminden Beklentiler	13
1.3. Türkiye’de Muhasebe Eğitimi	15
1.4. Muhasebe Eğitiminde Uluslararası Gelişmeler.....	19
2. BÖLÜM: ULUSLARARASI MUHASEBE EĞİTİMİ STANDARTLARI	22
2.1. Uluslararası Muhasebe Eğitimi	22
2.2. Muhasebe Eğitimi ve Muhasebe Standartları Konusunda Çalışan Uluslararası Kuruluşlar	23
2.3. Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartlarına Duyulan İhtiyaç.....	25
2.4. Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları	26

2.4.1. Uluslararası Eğitim Standardı -1: Muhasebe Mesleği Eğitim Programına Giriş Kuralları	28
2.4.2. Uluslararası Eğitim Standardı -2: Teknik Yeterlilik	29
2.4.3. Uluslararası Eğitim Standardı -3: Mesleki Beceriler	32
2.4.4. Uluslararası Eğitim Standardı -4: Mesleki Değerler, Etik ve Tutumlar.....	35
2.4.5. Uluslararası Eğitim Standardı -5: Staj.....	39
2.4.6. Uluslararası Eğitim Standardı -6: Mesleki Yeterliliğin Değerlendirilmesi..	40
2.4.7. Uluslararası Eğitim Standardı -7: Sürekli Mesleki Gelişim.....	42
2.4.8. Uluslararası Eğitim Standardı -8: Profesyonel Denetçiler İçin Gerekli Yeterlilik Şartları.....	45
3. BÖLÜM: TÜRKİYE’ DE UYGULANAN MUHASEBE EĞİTİMİNİN ULUSLARARASI MUHASEBE EĞİTİMİ STANDARTLARI-2 (UES-2) AÇISINDAN ANALİZİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ	49
3.1. Araştırmanın Amacı	49
3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtları	49
3.3. Araştırma Verilerinin Analizi	50
3.4. Araştırmanın Yöntemi ve Kullanılan Ölçek	51
3.5. Araştırmanın Hipotezleri.....	51
3.5.1. Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Dersleri İçin Kurulan Hipotezler	51
3.5.2. Önlisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Dersleri İçin Kurulan Hipotezler ..	52
3.6. Araştırmanın Bulguları.....	52
3.6.1. İşletme Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bulgular.....	60
3.6.2. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bulgular	66
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	73
KAYNAKÇA	76
ÖZGEÇMİŞ.....	81

KISALTMALAR

AAA	: American Accounting Association
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AICPA	: American Institute of Certified Public Accountants
CPC	: Code of Professional Conduct
EDI	: Electronic Data Interchange
EES	: Etik Eğitim Süreci
EFTA	: European Free Trade Agreement
EITF	: Emerging Issues Task Force
FASB	: Financial Accounting Standards Board
FEE	: Federation des Experts Comptables Europeens
IAASB	: International Auditing and Assurance Standards Board
IAESB	: International Accounting Education Standards Board
IASB	: International Accounting Standards Board
IASC	: International Standards of Accounting Committee
IES	: International Education Standards
IESBA	: International Code of Ethics for Professional Accountants
IFAC	: International Federation of Accountants
IFRS	: International Financial Reporting Standards
IPSASB	: International Public Sector Accounting Standards Board
ISA	: International Standards of Accounting
İMG	: İlk Mesleğe Giriş
MYO	: Meslek Yüksek Okulu
R.G.	: Resmi Gazete
SEC	: U.S. Securities and Exchange Commission
SGS	: Staj Giriş Sınavı
SMG	: Sürekli Mesleki Gelişim

SMMM	: Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
TESMER	: Temel Eğitim ve Staj Merkezi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TDMS	: Tekdüzen Muhasebe Sistemi
TFRS	: Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TMUD	: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
UMS	: Uluslararası Muhasebe Standartları
UES	: Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları
VUK	: Vergi Usul Kanunu
YMM	: Yeminli Mali Müşavir

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1	:Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartlarının Yürürlüğe Giriş Tarihleri	27
Tablo 2	:Mesleki Beceriler İçin Öğrenme Sonuçları	33
Tablo 3	:Siyasal Bilgiler Fakültesinde Verilen Muhasebe Dersleri	53
Tablo 4	:İşletme Fakültesinde Verilen Muhasebe Dersleri	54
Tablo 5	:Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümünde Verilen Muhasebe Dersleri.	56
Tablo 6	:SMMM Meslek Mensubu Adayı Staj Eğitim Seti Ders İçeriği	57
Tablo 7	:Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Yeterlilik Sınavı Ders İçeriği	59
Tablo 8	:İşletme Bölümü Öğrencilerinin Demografik Bilgileri	60
Tablo 9	:Lisans Düzeyi Muhasebe ve Finans Derslerinin Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları İle Karşılaştırılması	61
Tablo 10	:Lisans Öğrencilerine Sorulan Anket Soruları	62
Tablo 11	:Lisans Derslerinin Yeterliliği Hipotezinin İstatistikleri	65
Tablo 12	:Lisans Derslerinin Yeterlilik Hipotezi İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	65
Tablo 13	:Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü Öğrencilerinin Demografik Bilgileri.....	66
Tablo 14	:Önlisans Düzeyi Muhasebe ve Finans Derslerinin Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları İle Karşılaştırılması	67
Tablo 15	:Önlisans Öğrencilerine Sorulan Anket Soruları.....	68
Tablo 16	:Önlisans Derslerinin Yeterliliği Hipotezinin İstatistikleri	71
Tablo 17	:Önlisans Dersleri Teknik Yeterlilik Hipotezi Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları.....	71

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1	:Hedef–İçerik-Öğrenme ve Öğretme Süreci-Değerlendirme Döngüsü.....	9
Şekil 2	:En Çok Tercih Edilen Meslek Yüksekokulu Programları.....	18
Şekil 3	:Etik Eğitim Süreci	38
Şekil 4	:Profesyonel Muhasebe Meslek Mensubunun Yeterliliğini Belirleyen Unsurlar	41
Şekil 5	:Sözleşme Sorumlu Ortağının Mesleki Yeterliliğini Etkileyen Paydaşlar	48
Şekil 6	:Lisans Öğrencilerine Sorulan 1. Anket Sorusu Frekans Dağılımı	63
Şekil 7	:Lisans Öğrencilerine Sorulan 2. Anket Sorusu Frekans Dağılımı	63
Şekil 8	:Lisans Öğrencilerine Sorulan 3. Anket Sorusu Frekans Dağılımı	64
Şekil 9	:Lisans Öğrencilerine Sorulan 4. Anket Sorusu Frekans Dağılımı	64
Şekil 10	:Önlisans Öğrencilerine Sorulan 1. Anket Sorusu Frekans Dağılımı.....	69
Şekil 11	:Önlisans Öğrencilerine Sorulan 2. Anket Sorusu Frekans Dağılımı.....	69
Şekil 12	:Önlisans Öğrencilerine Sorulan 3. Anket Sorusu Frekans Dağılımı.....	70
Şekil 13	:Önlisans Öğrencilerine Sorulan 4. Anket Sorusu Frekans Dağılımı.....	70

Tezin Başlığı: Lisans ve Önlisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Derslerinin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları-2 (UES-2) Kapsamında İncelenmesi	
Tezin Yazarı: Hasan ÇAVUNT	Danışman: Yrd. Doç. Dr. Nermin AKYEL
Kabul Tarihi: 28.12.2016	Sayfa Sayısı: x (ön kısım) + 81 (tez)
Anabilimdalı: İşletme	Bilimdalı: Muhasebe ve Finansman
<p>Bütün toplumlarda önemli bir yeri olan muhasebe mesleği sürekli olarak gelişme göstermektedir. Uluslararası alanda gelişme gösteren ekonomik ve teknolojik büyüme ile ülkeler global rekabet seviyesine ulaşmış ve muhasebe mesleği uluslararası önem kazanmıştır. Bu hızlı değişim muhasebecilerin bakış açılarını değiştirmiştir. Günümüzde muhasebenin sadece bulunduğu yerdeki finans kuruluşları ve resmi mevkilere değil, aynı zamanda uluslararası finans kuruluşlarına ve diğer finansal olmayan çıkar gruplarına cevap vermesi gerekmektedir.</p> <p>Muhasebecilerin bu değişim sürecine ayak uydurabilmesi mesleki bilgi, yetenek ve niteliklere sahip olmasına bağlıdır. Bu bağlamda bu globalleşme sürecinde Uluslararası Muhasebeciler Federasyonunun (IFAC) alt kuruluşu olan Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu (IAESB) tarafından muhasebe mesleğinin uluslararası düzeye çıkması için, 2005 yılında Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartlarını yayınlamıştır. Bu standartlar; muhasebe meslek mensubunun, kariyer süreci, eğitimi, uygulama deneyimi (staj) ve sınav evrelerinde oluşmaktadır. Devam eden sürekli gelişmeler ve gereksinimler doğrultusunda mesleğin iyileştirilmesi ve gereksinimlere cevap verebilmesi için bu standartlar sürekli IFAC tarafından güncellenmektedir. 2005 yılında yayınlanan Muhasebe Eğitim Standartları 2013-2015 yılları arasında tekrar revize edilmiş ve son halini almıştır.</p> <p>Bu çalışmada, muhasebecilik mesleğini profesyonel düzeyde icra edecek adayların alması gereken dersleri içeren Muhasebe Eğitim Programının İçeriği Standardı (UES-2) kapsamında Sakarya Üniversitesi'nde verilen muhasebe derslerini, SMMM Staj Giriş Sınavını kazanmış meslek mensubu adaylarına verilen dersler karşılaştırılarak, verilen derslerin, ilgili bölümde okuyan öğrencilerin muhasebe mesleğini yapabilmesi için yeterliliği ve standartlara uygunluk derecesinin tespiti amaçlanmıştır.</p> <p>Bu amaçla, Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme bölümündeki öğrenciler ile Sakarya Üniversitesi Karasu, Geyve, Ali Fuat Cebesoy, Hendek ve Sakarya Meslek Yüksek Okullarının Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümündeki öğrencilerinden oluşan 326 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ilgili bölümlerin lisans ve önlisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans derslerinin UES-2'ye uygun olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte muhasebe alanında uzmanlaşmak isteyen öğrencilerin alması gereken Muhasebe Meslek Mevzuatı, Mesleki Etik ve Değerler, Ticari Belgeler, Büro Yönetimi gibi dersler MYO'larda zorunlu olarak verilirken, söz konusu derslerin işletme bölümünün ders planında seçmeli ders kategorisinde dahi bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda önlisans eğitimi alan öğrencilerin muhasebe meslek mensubu olabilmesi için 4 yıllık ilgili fakülteye geçiş yapmasını özendirici faaliyetler geliştirilmelidir. Ayrıca başlı başına bir meslek olan muhasebe alanıyla ilgili lisans düzeyinde eğitim veren bölümlerin açılması ve bu bölümlerdeki derslerin Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartlarına uyumlu olmasının sağlanması için önerilerde bulunulmuştur.</p>	
Anahtar Kelimeler: Muhasebe Eğitimi, Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları	

Title of the Thesis: A Given Degree and Associate Degree Level International Accounting Education Standards-2 (IES-2) for Evaluation of Accounting Courses

Author: Hasan ÇAVUNT

Supervisor: Assist. Prof. Nermin AKYEL

Date: 28 December 2016

Nu.of pages: x (pre text) + 81 (main body)

Department: Business

Subfield: Accounting and Finance

With its significant place in all societies, accounting is always developing profession. Countries with increasing economic and technological growth at the international level have reached global competition level and accounting profession has gained international importance. Today, accounting must aid not only financial institutions or governmental agencies by answering their calls but also international financial and non-financial interest groups.

To catch up with this changing process, accountants must have noteworthy professional knowledge, ability and qualifications. Thus, in 2005, International Accounting Education Standards is published by International Accountants Federation (IFAC) to enhance accounting profession to an international level in this globalization process. These standards have stages of accounting profession such as career process, career education, internship, and examination. With the scope of ever-changing developments and requirements, these standards are being updated by IFAC in order to improve profession and to meet those demands. Accounting Education Standards were first published in 2005, then revised in the period 2013-2015 and ended up to its final form.

In this study, the courses lectured in Sakarya University to candidates for accounting profession is analyzed in the context of International Accounting Education Standards-2: Content of Education Program (IES-2). The sufficiency to accounting profession and fidelity to standards of these courses for students studying in related departments is aimed to be determined.

For this purpose, a survey is conducted to 326 students studying Accounting and Tax Applications Departments at Sakarya University Karasu, Geyve, Ali Fuat Cebesoy, Hendek and Sakarya Vocational Schools as well as Sakarya University Business Faculty Business Department.

According to results, accounting and finance courses lectured in associate and undergraduate degree programs in related departments are found suitable for IES-2. Moreover, courses, necessary for students who want to be expert in accounting, such as Accounting Professional Legislation, Professional Ethics and Values, Commercial Documents, Office Management are compulsory courses, while aforementioned courses are not even in selective courses category in Business Department's curriculum. Thus, inspirer activities to switch to four-year related departments for students studying at associate degree programs need to be developed to make those students one of accountant professions. Furthermore, suggestions to open departments about only accounting in undergraduate level and making these courses to be harmonious with the International Accounting Education Standards are stated.

Key Words: Accounting Education, International Education Standards

GİRİŞ

Sanayi devrimi sonrası üretim teknolojilerinin gelişmesi ile işletmelerin yapılarında önemli değişiklikler olmuş, basit yapıli işletmeler yerlerini giderek daha karmaşık yapıya sahip işletmelere bırakmışlardır. Küreselleşmeyle beraber günümüzde de işletmelerin bu gelişim süreci devam etmektedir. Bu gelişim süreciyle birlikte işletmeler uluslararası bir kimliğe bürünmüş, coğrafi ayrılıklar ortadan kalkmış, geniş bir yelpazede pek çok çıkar grubuna bilgi aktarılması zorunluluğı doğmuştur. Bu bilgi aktarımının sağlıklı bir şekilde sağlanması için muhasebe kuramlarında, kayıtlarında ve raporlarında standartlara ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda dünya ülkeleri ve buna bağlı olarak şirketler arasındaki yakınlaşmalar, ortaklıklar ve ilişkiler, muhasebe alanında da uluslararası standartların ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Dünya ekonomisindeki gelişmeler ve sınır tanımayan sermaye; dünyanın her yerinde finansal tablo okuyucularını, bu tabloları doğru okuyup değerlendirebilmeleri için ortak bir dil kullanmaya yöneltmiştir. Söz konusu ortak dil, dünya genelinde kabul gören Uluslararası Standartları'dır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları günümüzde Genel Kabul Görmüş ve birçok gelişmiş ülke tarafından kullanılmaktadır. Avrupa Birliği'ne geçiş aşamasında olan Türkiye'de de muhasebe uygulamalarının bu standartlara uygun olarak gerçekleştirilmesi söz konusu olmuştur.

Günümüzde sosyal ve ekonomik koşullarındaki değişime ayak uyduracak yetenekli ve bilgili muhasebeciler yetiştirmek için etkili bir muhasebe eğitimi gereklidir. Dünyada ve Türkiye'de muhasebe alanında yaşanan gelişmeler, muhasebe eğitimini etkinleştirilecek yeni yöntem arayışlarına sebep olmuştur.

Muhasebe, tüm toplumlarda önemli rol oynayan bir uygulama alanıdır. Dolayısıyla, muhasebe toplumda gerçekleşen değişime ayak uydurmalı ve ortaya çıkan gereksinimleri karşılamalıdır. Muhasebe eğitiminde teori ve uygulama birbirinin ayrılmaz parçalarıdır. Eğitimin her aşamasında önceden verilen temel bilgilerin yeni verilecek bilgiler ile birlikte kavranması, birbiri ile bütünleşmesinin sağlanması ve bu bilgilerin yapılacak uygulamalarla pekiştirilmesi gerekir.

Güncel değişim ve gelişimlere uygun meslek elemanı yetiştirebilmek için, üniversitelerdeki eğitimin, gereksinimlere uygun ve yeniliklerin öncüsü olarak bir dinamizm içinde olması gerekir. Üniversitelerdeki muhasebe eğitiminin yeterliliği ve etkinliği sıkça sorgulanmaktadır. Muhasebe eğitiminin yapısını oluşturan; öğretim elemanı, öğrenci, yönetim ve fiziksel alt yapı gibi unsurların her biri eğitimi etkilediği gibi, aynı zamanda birbirine sinerji etkisi yaparak eğitimin etkisini artırmaktadırlar.

Çalışmanın Konusu

Çalışmanın konusu, muhasebecileri geleceğe hazırlamaya yönelik ilk faaliyetin muhasebe eğitimi olacağını ifade eden IFAC tarafından, büyük bir kısmı IAESB aracılığı ile 1 Ocak 2005 tarihinde yürürlüğe konulmuştur.

Yürürlüğe giren Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarının, Türkiye’de uygulanabilirliği, mevcut durum değerlendirmesi yapılarak, lisans ve önlisans muhasebe öğrencilerine verilen muhasebe derslerinin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarına uygunluğunun araştırılmasıdır.

Çalışmanın Önemi

İşletmelerin faaliyetlerini etkin ve verimli olarak sürdürebilmeleri değişen koşullara uyum sağlamalarına ve doğru kararlar almalarına bağlıdır. Bu durum, işletmelerde finansal nitelikli bilgileri sağlaması sebebi ile muhasebenin önemini daha da artırmaktadır. İşletmeleri etkileyen koşulların sürekli değişimi muhasebe uygulamalarında da değişime yol açmaktadır. Muhasebedeki bu değişme ve gelişmelerin sonucunda alanında uzman muhasebecilere gereksinimde giderek artmaktadır. Muhasebedeki değişim ve gelişme eğilimleri, çok fazla hesap verilebilirlik gereksinimine sebep olmaktadır ve bunun sonucu olarak, muhasebe mesleğine olan talep tüm kültürlerde oldukça yüksektir ve bu talep artmaya devam etmektedir. Toplumda mesleğin değerini belirleyen bu talepleri karşılayan mesleğin kapasitesidir. Hızlı değişimler, meslek mensuplarının etkinlik gösterdiği çevrenin temel özelliklerini oluşturmaktadır. Meslek mensuplarından, sadece yatırımcılar değil diğer finansal bilgi kullanıcılarının gereksinimlerine de hizmet etmeleri beklenmektedir. Meslek mensuplarının, işletmelerin işlem gördüğü şartları anlamaları için geniş küresel bakış açısına sahip olmaları gerekir. Bu gereklilik muhasebe eğitime de yansımakta ve

eğitimnin değişen koşullarına uyum sağlamasını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'deki meslek yüksek okullarında ve fakültelerde açılan muhasebe programlarının bu gereksinimleri karşılayacak muhasebe elemanlarının yetiştirilmesi gerekir. Muhasebe eğitim programları değişime açık olmalı ve iş dünyasının gereksinim duyduğu muhasebe elemanlarını yetiştirmelidir. Bu bağlamda muhasebe eğitimi evrensel temellerin ve ülkemizdeki değişikliklerin gerisinde kalmaması için, muhasebe eğitiminde; ders programlarında, ders içeriklerinde, ders saatlerinde, ders materyallerinde ve eğitimcilerin eğitiminde yapılması gerekenler bir sistem anlayışı içerisinde analiz edilmelidir.

Çalışmanın Amacı

Türkiye'deki üniversitelerde verilen mevcut muhasebe derslerinin, IFAC tarafından geliştirilen ve ülkemizde yer almaya başlayan Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları-2: Muhasebe Eğitim Programının İçeriği' ne uyumlu olup olmadıklarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Çalışmanın Yöntemi

Üniversitelerde verilen muhasebe ve finans derslerinin, Uluslararası Muhasebe Eğitimine uygunluğun incelenmesi amacıyla, SMMM staj giriş sınavını kazanmış olan muhasebe meslek mensubu adaylarına IFAC standartları kapsamında 3 yıllık süre içinde verilen dersler ile Sakarya Üniversitesi'nde lisans ve önlisans düzeyinde verilen muhasebe derslerinin UES-2'ye uygunluğu incelenerek, lisans ve önlisans düzeyindeki muhasebe derslerinin etkinliğinin ölçülmesi, öğrencilerin mevcut muhasebe eğitime yönelik düşüncelerinin belirlenmesi için Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü 3. ve 4. Sınıf öğrencileri ile Sakarya Üniversitesi Karasu, Geyve, Ali Fuat Cebesoy, Hendek ve Sakarya Meslek Yüksek Okulu 2. Sınıf Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü öğrencilerine anket uygulanmıştır.

Bu ankette, öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümde aldıkları zorunlu ve seçmeli dersler, aldıkları muhasebe dersleri arasındaki ilişki ve üniversitede verilen muhasebe ve finans derslerinin yeterliliği, analiz edilmiştir. Anketlerden elde edilen veriler, SPSS 20.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Çalışmanın İçeriği

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde; muhasebenin tanımı, muhasebe eğitimi, muhasebe eğitimin amacı, muhasebenin tarihsel gelişimi ve muhasebe eğitiminden beklentilere yer verilmiş, Türkiye'deki muhasebe mesleği ve muhasebe meslek eğitimindeki güncel gelişmelere değinilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde; Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarının tanımı, bu standartlara öncülük eden muhasebe kuruluşları, standartların uygulanmasını gerektiren nedenler ve Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları detaylı olarak anlatılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise; Sakarya Üniversitesi İşletme Bölümü ile Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümünde verilen muhasebe ve finans derslerinin Uluslararası Muhasebe Eğitim Standardı-2'ye uygunluğunun tespitine yönelik uygulanmış olan anketlerden elde edilen bulgulara ve bu bulgulara yönelik analizlere yer verilmiştir.

1. BÖLÜM: MUHASEBE MESLEĞİ VE MUHASEBE EĞİTİMİ KAVRAMLARI

Muhasebe, bütün işletmeler için gerekli olan bir sistemdir. Gittikçe büyüyen ve faaliyetleri giderek karmaşık hal alan rekabetin üst seviyede olduğu günümüz işletmeleri için muhasebe kavramı ve sisteminin önemi daha da önem kazanmıştır. Bir bilgi sistemi olarak muhasebe, işletmenin bütün fonksiyonlarında ortaya çıkan değer hareketlerini izleyerek ürettiği bilgileri işletme ile ilgili taraflara sunar (Lazol, 2011:3).

Muhasebe kayıtlarının kullanımı Milattan Önce 5000’li yıllara kadar inmektedir. Ancak bu kayıtlar belli bir kurala göre işleyen bir sistem dâhilinde olmayıp, döküm listeleri, ücret ödemeleri, borç alacak hesapları gibi kayıtlardan oluşmaktadır. Zaman içerisinde tüm faaliyetlerde olduğu gibi muhasebe faaliyetlerinde de gelişmeler yaşanmış, 13. ve 14. Yüzyıllarda işletmelerdeki mali (parayla ölçülebilen) işlemlere ait kayıtların birbirini kontrolüne ve yapılan hataların ortaya çıkarılmasına olanak tanıyan çift taraflı kayıt disiplini uygulamaya konulmuştur. Muhasebe kayıt sisteminde yaşanan gelişmeler düzenli olarak iyileşmeleri getirmiş ve başlangıçta; işletmelerin mevcut durumları göz önüne koymada bir araç olarak gördükleri muhasebe, günümüzde işletme sahipleri ve yöneticiler açısından bir karar alma aracı haline gelmiştir (Akyel ve Karaca, 2010:1).

1.1. Muhasebe Mesleği

1989 yılında muhasebe mesleğinin yasal statüye kavuşması, tekdüzen hesap planı uygulaması, mesleğin disipline girmesinde ve yeknesak yaklaşım sergilemesinde oldukça etkili olmuştur.

Muhasebe Standartları Kurulu’nun kurulması ve bu kurulun uluslararası standartları yayınlaması önemli bir süreci başlatmıştır. Yeni Türk Ticaret Kanunu, ülkemiz ticari hayatının gelişmiş ülkeler seviyesine yükseltmiştir. Türk Ticaret Kanunu, Muhasebe Standartları, Finansal Raporlama Standartları ve Denetim Standartları uygulamalarının önünü açmış ve Türkiye uygulamasını uluslararası standarda yükseltmiştir.

Kamu Gözetim Kurulu, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu’nun Kurulması ile Birlikte standartların yayını konusunda yetki karmaşası sona ermiştir.” ifadesinde

bulunarak Türkiye'deki Muhasebe Mesleği sistemini ve bu sistemi oluşturan etkenlerden söz etmiştir.

3568 Sayılı Meslek Yasasının yürürlüğe girmesi ile birlikte muhasebe mesleğinin önemi artmaya başlamıştır. Mesleğin temelini, dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık oluşturmaktadır. Meslek mensuplarının devlete ve topluma karşı sosyal sorumluluklarının yanı sıra iş sahiplerine ve yöneticilerine karşı da dürüstlük ve doğruluk sorumlulukları vardır. Bu nedenle ruhsat sahibi olmayanların mesleki faaliyette bulunmalarına izin verilmeyerek, muhasebe mesleğinin ehliyetli kişilerce belirli standartlarda yürütülmesi amaçlanmıştır. Şu bir gerçektir ki, muhasebe eğitiminin, bu konuda eğitim veren okullarda ve staj eğitimlerinin verilme önemi, derecesi ve kalitesi, muhasebe mesleğinin kalitesini de etkilemektedir. Muhasebecilerin geleceği muhasebe eğitiminin kalitesine bağlıdır (Civan ve Yıldız,2002:5).

Mesleğin kalitesi ile muhasebe eğitiminin kalitesi arasında sıkı bir ilişki mevcuttur. Mesleğin gelecekteki imajı, eğitim kalitesinin artırılmasıyla sağlanır. Eğitim kalitesi, mesleğin kalitesiyle birlikte uygulamadaki sistemin kalitesini de etkilemektedir (www.türmob.org.tr).

Bu Kanuna göre Serbest Muhasebeci unvanı kaldırılmış ve muhasebe mesleği Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavir olmak üzere iki unvan altında yürütülür.

Serbest Muhasebeci Mali Müşavir; üniversitelerin İktisat, İşletme, Hukuk, Maliye, Muhasebe, Bankacılık, Kamu Yönetimi, Siyasal Bilgiler dallarında 4 yıllık lisans eğitimini tamamlamak veya farklı konularda lisans eğitimi almış olmakla yukarıda belirtilen konularda lisansüstü eğitimini tamamlayanlar 3 yıl staj ile birlikte meslek sınavından başarılı olmaları halinde Serbest Muhasebeci Mali Müşavir unvanı alabilmektedirler.

Yeminli Mali Müşavir; en az 10 yıl SMMM olarak çalışıp Yeminli Mali Müşavirlik sınavında başarılı olanlar bu unvana hak kazanırlar. Bunun yanında kanunda belirtilen koşullara uygun olarak denetim ve vergi elemanları ile kamu bankaları müfettişleri ve belirli alanda öğretim üyeleri Yeminli Mali Müşavir unvanı alabilmektedirler.

1.2. Muhasebe Eğitimi

Muhasebe eğitimi; muhasebe eğitimi öncesi eğitim, meslek öncesi muhasebe eğitimi ve meslek içi eğitim olmak üzere üç aşamalı olarak değerlendirilebilir. Meslek kuruluşları tarafından düzenlenmekte olan seminer, sempozyum, kongre ve konferans gibi benzer bilimsel etkinliklerde bilgi aktarmak yoluyla yüksek öğretim kuruları, meslek üyelerinin meslek yaşamlarında da eğitim işlevini yerine getirmektedir. Kişi işle ilgili yeterli bir eğitim görmüştür. Ancak mesleğe girdiği yıllarda yeterli olan bilgileri gün geçtikçe eskimektedir. Kişinin gördüğü hizmetle ilgili bilgisinin olmaması, eksik bilgisinin olması ya da mevcut bilgisinin eskimiş olması sürekli hizmet içi eğitim programlarından geçmelerini gerektirmektedir. Bu nedenle, hizmet içi eğitim temel olarak üç şekilde düzenlenmektedir.

Yeniden Eğitim; kişilerin yeni koşullara kolaylıkla uyum yapmalarını sağlamak için yeni bilgiler vermek üzere düzenlenir. İlave Eğitim; kişilerin mesleki eksikliklerini gidermek ve mesleki niteliklerini artırmak için ilave bilgiler vermek üzere düzenlenir. İleri Eğitim ise; kişilerin mesleki düzeylerini yükseltmek ve meslekte eskimişliği gidermek için ilave bilgiler vermek üzere düzenlenir.

Muhasebe eğitimi, muhasebecinin içinde çalıştığı çevresel koşulları görebilme, sorunları belirleme ve bunlara çözüm bulabilme becerilerinin kazandırılması açısından önemlidir. Bu bağlamda muhasebe eğitimi, muhasebenin ilişkili olduğu diğer alanlardaki işletme, yönetim, üretim, pazarlama, ekonomi, finans, vergi, hukuk, teknoloji, matematik, istatistik vb. eğitimle desteklenmelidir. Dolayısıyla muhasebe eğitimi, muhasebeciye gerekli becerileri kazandıracak yeterliliklerin sağlanması, bunların hayata geçirilmesi ve sürdürülmesi açısından önem kazanmaktadır. Ancak bu önemin ortaya konulması için muhasebe eğitiminin kalitesinin artırılması gerekir (Aydın, 2007:23).

1.2.1. Muhasebe Eğitiminin Önemi ve Amacı

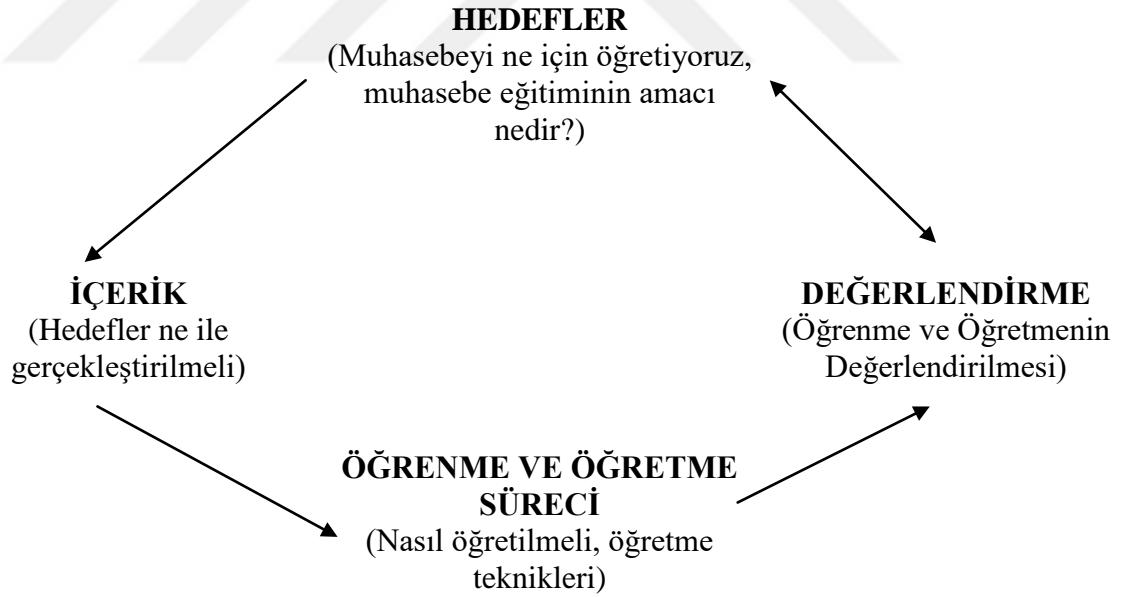
Küreselleşme, ekonomik işbirliklerin yanı sıra sosyal, kültürel ve eğitim alanlarında da işbirliklerinin artmasına neden olmuştur. Eğitim işbirlikleri, eğitimde kaliteyi arttırmak, fırsat eşitliği sağlamak, cinsiyet ayrımcılığının önüne geçmek ve eğitim alanını genişletmek amacıyla çeşitli anlaşmalar yapılmıştır. Eğitim-öğretimin bir parçası olan Yüksek Öğretim de bu sürecin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Birçok ülkede verilen muhasebe eğitiminin düzeyi ve kalitesi diğer ülkelere göre farklılıklar göstermektedir. Bu farklılığın en temel nedeni, muhasebenin durağan olmayıp, yaşanan çevre, ekonomik gelişmişlik ve kültürel düzeyden etkileniyor olmasıdır. Diğer bir ifadeyle muhasebe sistemi de canlılar gibi yaşayan bir organizma olup, kendini sürekli olarak güncellemektedir. Nitekim gelişmekte olan birçok ülkedeki mevcut muhasebe sistemi ile muhasebe eğitim sistemi, ekonomik ve siyasal açıdan ilişkileri olduğu gelişmiş ülkelerin muhasebe sistemlerinden önemli ölçüde etkilenmektedir (Ünal ve Doğanay, 2009: 118).

Muhasebe tüm toplumlarda önemli bir rol oynayan bir mesleki alandır. Bu nedenle, muhasebe, toplumda gerçekleşen değişime ayak uydurmalı ve ortaya çıkan gereksinimleri karşılamalıdır. Çünkü tüm toplumlarda, muhasebe mesleğine yönelik talep yüksektir ve yükselmeye devam edecektir. Dünya küresel pazar ekonomisine kaydıkça, profesyonel muhasebecileri, işletmelerin ve örgütlerin içinde faaliyet gösterdikleri koşulları öğrenmelerine yönelik geniş bir küresel bakış açısına sahip olmaları gerekir. Çünkü gelişen trendler, topluma daha fazla katkıda bulunmaları için profesyonel muhasebecilere meydan okumaktadır. Bu meydan okuma onların yeterliliklerini sürdürmeye yöneliktir. Bir meslek olarak muhasebeciliğin yaşayabilirliği, muhasebecilerin bu meydan okumaları karşılayabilmeye yönelik sorumluluğu kabul etmelerindeki isteklilik ve yeteneklere bağlıdır. Bu sorumluluğun yerine getirilmesi muhasebecilerin gerekli donanıma sahip olmalarına bağlıdır. Bundan dolayı, günümüzde, muhasebecilik mesleği, mükemmel iletişim becerilerine sahip teknik uzmanlık bilgisini gerektirmenin yanı sıra yeni bilgi ekonomisinin bilgi ihtiyaçlarını ve bunların raporlanmasını karşılayabilmelidir. Profesyonel bir muhasebeci, teknik muhasebe bilgisi ve becerilerini edinmeye ek olarak, danışman, mali analist, iletişimci, müzakereci ve yönetici olmaya olanak sağlayan becerilere de sahip

olmalıdırlar. Aynı zamanda, profesyonel bir muhasebecinin dürüstlük, objektiflik ve gönüllülük gibi önemli özellikleri de taşıması beklenir. Bununla birlikte, muhasebe meslek mensubu profesyonel bir muhasebeci olmanın tamamlayıcı değerleri olan profesyonel değerler, etik ve davranışlara da sahip olmalıdır (Kalmış ve Yılmaz, 2004).

Muhasebe eğitiminin amacı, muhasebe temel kavram ve ilkelerini öğrencilere kazandırarak; öğrencilerin bilgiyi oluşturması, ölçmesi ve en önemlisi analiz ederek karar almada kullanmasının sağlanmasıdır. Muhasebenin ürettiği finansal bilginin karar alma aşamasında kullanılabilmesi için, bilgilerin bir sistem içinde toplanması gerekmektedir. Bu nedenle verilecek muhasebe eğitiminde, öncelikle öğrencilere muhasebe sistemi yani kayıtlama ve raporlama süreçlerinin açıklanarak, ilke ve kavramların kayıtlama ve raporlama sürecindeki önemi aktarılmalıdır (Zaif,2004:4).

Etkin bir muhasebe eğitimi için müfredatların hedef-içerik-öğrenme ve öğretme sürecinin değerlendirilmesi döngüsüne göre oluşturulması, etkin ve kaliteli bir eğitim verilmesini kolaylaştıracaktır. Bu durum aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 1: Hedef-İçerik-Öğrenme ve Öğretme Süreci-Değerlendirme Döngüsü

Şekil 2’de görüldüğü üzere, üniversitelerde oluşturulacak olan müfredatların muhasebe eğitiminde etkinliği ve kaliteyi artırması için sadece teorik çalışmaların (içerik oluşturma) değil, muhasebenin öğretilmesinde kullanılan teknikler de önemli olmaktadır (Terzi ve diğ.2013:85).

Günümüzdeki gelişmeler ve bu gelişmelerin gereksinimlerini karşılayacak muhasebecilerin yetiştirilmesinin temeli, eğitimidir. Ancak yapılan geleneksel muhasebe eğitimi ile günümüzün muhasebe gereksinimleri karşılanamaz. Bunun yerine, muhasebe uzmanlık bilgisini etkileyen unsurlar ortaya konulmalı ve bir bütünlük içinde ele alınmalıdır. Buna göre daha sonra bu unsurların kalitesinin artırılması için yapılması gereken geliştirmeler belirlenmeli ve bu geliştirmeler temelinde muhasebe eğitiminin temelleri belirlenmelidir (Kalmış ve Yılmaz,2004:3).

Muhasebe eğitiminin kalitesi, muhasebe uzmanlık bilgisinin çağımızın değişen koşullarının gereksinim duyduğu bilgi ihtiyaçlarının üretilmesi için gerekli yeteneklerin sağlanmasında yatmaktadır. Muhasebe eğitiminin kalitesinin artırılması, muhasebe bilgi sisteminin temel unsurları olan insan, süreçler ve teknolojinin kalitesinin artırılmasına bağlıdır. Bunun için gerekli olan da eğitimidir. Eğitimin kalitesini belirleyen başlıca etkenler, verilen dersler, derslerin içerikleri, ders verme şekli, ders verme araçları, donanımı ve ortamı, ders alan öğrenciler ve dersleri veren öğretim elemanları ve verilen bilgilerin uygulanmasıdır (Steadman ve Green, s.3).

“Profesyonel muhasebecilerin çalışma ortamının en baskın özelliği hızlı bir değişimin olmasıdır. İşletmeler ve diğer organizasyonlar, daima daha karmaşık anlaşmalar ve işlemlerde bulunmaktadırlar. Bilgi teknolojisi hâlâ hızlı bir ilerleme içinde olup, internet evrensel haberleşmede devrim yaratmıştır. Bu devrim uluslararası ticaret artmış ve özelleştirme, birçok ülkede önemli bir eğilim haline gelmiştir. Birçok sivil toplum kuruluşlarının eylemleri yasaların oluşumuna yön vermiştir. Sürdürülebilir kalkınma ve çevreye olan yoğun ilgi artmıştır ve bu eğilim, daha büyük sorumluluk ihtiyacına sebep olmuş ve sonuç olarak mesleğe olan talep tüm kültürlerde artmış ve artmaya da devam etmektedir. Mesleğin bu talepleri karşılamadaki kapasitesi, onun toplum karşısındaki değerini hem ulusal hem de uluslararası düzeyde belirlemektedir. Bu eğilim, profesyonel muhasebecileri topluma daha fazla katkı yapmaya itmekte ve aynı zamanda kendilerini güncel ve yeterli kılmaya sevk etmektedir. Muhasebeciliğin

bir meslek olarak yaşaması bu ihtiyaçları karşılama sorumluluğunu almada meslek üyelerinin kabiliyetine ve istekliliğine bağlıdır. Bu sorumlulukların yerine getirilmesinde üyelerin hazır olmasını sağlama sorumluluğu da meslek kuruluşlarına düşmektedir. Bu meydan okumalara cevap vermek için, meslek kuruluşları, profesyonel muhasebeci olan kişilerin belirli bir yeterliliğin üzerinde olmasını ve sonrada bunu muhafaza etmesini sağlamalıdır. Bireylerin bu yeterliliği elde etmesi de eğitim ve staj ile olur. Dolayısıyla, meslek her iki alanda da yüksek standartlar getirmeyi amaçlamalıdır” (Köse ve Yılmaz, 2002:2).

1.2.2. Muhasebe Eğitiminin Dünya ve Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi

Muhasebe biliminin, Milattan Önce 5000’e kadar Mısırlılar tarafından, sonraları ise Finikeliler, Hintliler, Yunanlılar, Çinliler, Türkler ve Romalılar tarafından bilindiği tarihi kayıtlardan anlaşılmaktadır.

Muhasebe tarihçilerince genelde kabul edilen, muhasebenin tarihi köklerinin Mısır’da Nil Vadisi’nde, Mezopotamya’da Fırat ve Dicle Irmakları arasında doğduğudur. Ekonomik gelişmelere uygun olarak muhasebenin gelişebilmesi için, yazı ve aritmetiğin yanı sıra kayıtların üzerine yazılacağı maddeye ihtiyaç duyulmuştur. Dolayısıyla bu madde Nil Vadisi’nde papirüs, Fırat ve Dicle Vadileri’nde tabletler olmuştur. Muhasebenin ilk izlerine bu yörelerde rastlanmasında, üzerine yazı yazılan bu maddelerin bu yörelerde bulunmuş olması büyük etkindir. Kuskusuz, ilk medeni izlerin bu yörelerde bulunmasının ile ticari işlemleri geliştiren ekonomik yapı ile bağlantısı vardır (Güvemli,1995:47).

Muhasebe eğitimi tarihine bakıldığında ise Amerika’da 1960 yılı öncesinden başlamak üzere 1980 yılına kadar muhasebe eğitimcileri ile uygulamacıları arasında bir çekişme bulunduğu görülmektedir. Amerika’da uygulamacıların en büyük şikâyeti, muhasebe eğitim sürecinde yer alan bir dizi kurallar ve tekniklerin öğrenmeye imkân bırakmadan hızla artması, geçici olarak bilginin kazandırılmasına yani ezberlemeye neden olmasıydı. Bu nedenle lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitimine yönelik eleştiriler artmış ve 1980’li yıllarda müfredatta bir değişim gerektiği, bu değişimin nasıl

yapılacağı ve uygulamacıların bu değişime tepkisinin neler olabileceği tartışılmaya başlanmıştır.

1989 yılında Amerika'daki birkaç muhasebe kuruluşu (Author&Anderson, Arthur Young, Deloitte Haskins and Sells, Ernest & Young, Price Waterhouse gibi muhasebe ve denetim şirketleri) "Eğitime Bakış: Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin Yapılabilecekler" başlıklı bir çalışma yayınlamışlardır. Daha sonra Bedford Komite Raporu olarak yayınlanan bu çalışma, Muhasebe Eğitimi Değişim Komitesinin (Accounting Education Change Commission) kurulmasına neden olmuştur.

Komitenin amacı, muhasebe eğitiminde gerekli olan değişiklikleri saptayarak, lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitimi ihtiyacını karşılayacak mesleki beceri ve bilginin kazandırılmasının yanı sıra, eğitimin güncelliğini korumasını da sağlamaktır.

Komisyon yalnızca muhasebe eğitime aktif katkıda bulunmakla birlikte, aynı zamanda muhasebe eğitiminin geleceğinin nasıl olması gerektiği hakkında da yol göstermeyi amaçlamaktadır. Bundan dolayı lisans düzeyinde verilecek muhasebe eğitim programı oluşturulmaya çalışılmış ve program; hedef, içerik ve yapı başlıkları altında sunulmuştur (Zaif,2004:2).

Türkiye'de lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitimi, yaşanan ekonomik gelişmelere paralel bir seyir izlemiştir. Cumhuriyet sonrası dönemde muhasebe eğitimi genel olarak bazı dönemlere ayrılarak ele alınmaktadır.

1926 Öncesi Dönem: Fransız ekolünün etkili olduğu bu dönemde, muhasebe eğitimi, daha çok Mülkiye Mektebi, İstanbul Ticaret Mektebi Alisi, Darüşşafaka ve Askeri Rüştiye Mektepleri aracılığıyla yerine getirilmiştir.

1926 – 1960 Dönemi: Önceki dönemde Fransız ekolünden etkilenilerek verilen eğitim daha çok teorik düzeyde gerçekleşmiştir. Bu dönemde ise, Almanya'dan kaçarak Türkiye'ye gelen muhasebe öğretim elemanlarının katkısıyla lisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin kapsamı ve düzeyinde gelişmeler sağlanmıştır.

1960 Sonrası Dönem: Kamu ve özel sektör işletmeciliği, vergi alanında yaşanan gelişmeler ve muhasebenin ürettiği bilgilere olan gereksinim, muhasebe eğitiminin

üniversiteler ve muhasebe eğitimi veren diğer kuruluşlarda kapsam, sunum ve biçim olarak gelişmesini sağlamıştır.

1960 Sonrası Dönemde Yapılan Yasal Düzenlemeler: 1971 tarihli Kamu İktisadi Teşebbüsleri Tekdüzen Hesap Planı, 1983 tarihli Sermaye Piyasası Kurulu Standart Genel Hesap Planı, 1986 tarihli Bankacılık Sektörü Tekdüzen Hesap Planı, 1989 tarihli 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu ile 1994 tarihli Tekdüzen Muhasebe Sistemi (TDMS), muhasebe eğitimi üzerinde önemli etkilere sahip düzenlemeler olmuştur (Ünal ve Doğanay, 2009: 118).

1.2.3. Muhasebe Eğitiminden Beklentiler

Muhasebe eğitiminden beklenti, öğrencilerin dinamik bir alan olan ve çevresinden etkilenen muhasebe mesleğinin gerektiği bilgi ve becerileri edinmeleri yönündedir. Mesleğin gerektirdiği bilgi ve beceri Amerika Muhasebeciler Birliği (American Accounting Association (AAA)) Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants (IFAC)) ve Avrupa Birliğinin çeşitli düzenlemeleriyle şekillenmiştir. Bu düzenlemeler çerçevesinde, birçok üniversite, beklentinin hangi düzey eğitimle gerçekleşeceğini belirleyip, ders programlarını ve ders içeriklerini gözden geçirerek bir standart sağlamaya çalışmıştır. Amerikan üniversiteleri bu standardizasyon için ulusal düzenlemelerini, Avrupa Birliği ise Erasmus Sokrates programını dikkate almıştır. Özellikle Erasmus Sokrates programıyla, ders programları ve ders kredisi konusunda Birlik üye devletleri arasında standardizasyon sağlanmıştır (Zaif ve Ayanoglu,2007:118).

Bir bilgi sistemi olan muhasebeye işletmelerde kendisinden beklenene bağlı olarak değişen boyutlarda görevler yüklenir. Bir kısım işletmeler muhasebenin vergi matrahını belirlemesi ve borç alacakları izlemesini yeterli bulurken, bir kısım işletmeler ise muhasebeden, tüm ilgili grupların ihtiyaçlarına cevap verecek bilgilerin üretilmesini ve rapor edilmesini beklemektedir. Verilen muhasebe eğitiminin işletmelerin taleplerini karşılayabilmesi için üniversite sanayi işbirliğinin gerekliliği hem üniversite hem de işletmeler tarafından kabul edilmektedir(Aydın, 2007:31).

Bu süreçte işletmelerin muhasebe eğitiminden beklentileri sıralanacak olursa, aşağıdaki gibi sıralanabilir(Korukoğlu, 1998:23);

- Üniversitelerin pratiğe yönelmeleri, teorik bilgiden çok uygulamaya yönelik bilgiler verilmesi,
- İşletmelere eğitim programları ve işbirliğine ilişkin yayın ve bilgilerin gönderilmesi,
- İşletmeler ile işbirliğine girerek iş konusunda daha fazla eğitim almak ve bilgisini arttırmak isteyen elemanlara bir lisansüstü programı hazırlayarak işletmeye sunulması
- Muhasebe biliminin sürdürülmesi yönünde çalışmalara yoğunluk verilmesi, bu konuda seminer, konferans konularını saptayarak işletmelerden elemanlar çağırılması, yetişmiş yöneticilerin tecrübelerinden ve pratiğinden yararlanılması,
- Sürekli yayınların çıkarılması, uygulamaya yönelik yayınların arttırılması,
- Staja daha fazla önem verilerek öğrencilerin iş ortamını tanımalarının sağlanması,
- Eğitim programlarının konusunun, içeriğinin ve faydalarının belirtilmesi, uygulamasının mesai saatlerine uygun olmasının sağlanması,
- Üniversitelerin birikimleriyle ilgili olarak işletmelere düzenli olarak bilgi verilmesi,
- Üniversitelerce lisansüstü gece eğitiminin yapılması,
- Ortaklaşa projelerin gerçekleştirilmesi.

Muhasebe eğitiminin en özellikli yönlerinden birisi de, muhasebe mantığının ve uygulamalarının yasayla belirlenen standartlara ve normlara dayandırılmış olmasıdır. Muhasebe uygulamalarına yön veren yasalar Türkiye’de sık sık değişikliğe uğramaktadır. Muhasebe eğitiminin etkinliği açısından, muhasebe uygulamaları ile ilgili yasal değişikliklerin öğrencilere zamanında aktarılması gerekir. Burada en önemli rol öğretim elemanına düşmektedir. Öğretim elemanının güncel değişiklikleri takip etmesi, mesleki bilgisinin yeterliliği ve sunum kalitesi çok önemlidir. Muhasebe eğitiminde öğrenci, anlayamadığı veya eksik bilgisini ya öğretim elemanından ya da kendi çabalarıyla tamamlayacaktır. Amerikan Muhasebe Derneği İcra Kurulu, yüksekokul ve üniversitelerin muhasebe eğitimine, ekonomik karar almaya yönelik bilgi geliştirme ve

dağıtım fonksiyonu olarak yaklaşımlarını, dersin temel hedefi olarak öğrencilerin öğrenmeyi öğrenme üzerinde durmalarını tavsiye etmektedir (Çukacı ve Elagöz,2006:148).

Muhasebe eğitimi alanında, geleneksel yüksek öğretimin, uzaktan öğretim ve açık üniversite ile diğer eğitim verenlerin açık tehdidi altında bulunduğu, muhasebe uygulamalarının, iş yaşamındaki gelişmeleri izleyememesinin, muhasebe eğitiminin gerek içerikleri, gerek yöntemleri ve gerekse eğitimcileriyle hedeften geri kalmalarına bağlı olduğu savları çoğunlukla yapısaldır. Bu yaklaşım, muhasebe eğitimi müfredat programlarının ölçülmesini, muhasebe mesleğinin merkez yetkinlik düzeyleriyle ilişkilendirilerek hazırlanmasını, akademik kadrolar ile meslek kadroları arasındaki ilişkisizliğin giderilip, akademik yayınlarda reel örneklerle ve deneysel kanıtlara daha çok yer verilmesini, akademisyenlerin kurumsal yönden ve öğrenci gözüyle değerlendirilmesini, iş pazarındaki ücret ve çalışma koşullarının akademisyenler için kabul edilebilir sınırlar içinde oluşmasını, eğitim teknolojilerinin çağdaştırılmasını, eğitimde bellek hedefli olmaktan uzaklaşıp, kavrayıcı ve çözümleyici becerilerin hedef alınmasını ve öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarının aktif öğrenici olma yönünde yeniden ele alınmasını önermektedir (Öncü ve Aktaş, 2006:2).

1.3. Türkiye’de Muhasebe Eğitimi

Türkiye’de ilk muhasebe eğitimi 1868 yılında kurulmuş olan “Mekteb-i Mülkiyeyi Şahane” okulunda başlamıştır. En geniş muhasebe eğitimi ise 1883 yılında kurulan “Hamidiye Yüksek Ticaret Mektebi”nde verilmiştir (Özdoğan, 1978:13). Cumhuriyet döneminde ilk aşamada üniversitelerde muhasebe eğitimi veren kürsüler oluşturulmuş, 1960’lı yılların başlarından itibaren ise bu eğitimi veren okulların sayısı hızla artmıştır (Beyazıt, 2000:39).

Türkiye’de üniversitelerde muhasebe eğitimi; başta İktisadi ve İdari Bilimler, İşletme, İktisat ve Ticari Bilimler Fakülteleri gibi fakülteler bünyesinde olmak üzere lisans seviyesinde, meslek yüksekokullarında ise ön lisans seviyesinde gerçekleştirilmektedir. Lisans seviyesinde muhasebe eğitimi çoğunlukla İşletme, İktisat ve Maliye gibi bölümlerde verilmektedir. Bu bölümlerin amacı sadece muhasebeci yetiştirmek olmayıp

muhasebe ve eğitim standartları gibi doğrudan muhasebe mesleğine yönelik özellikli bir dersin bu bölümlerde okutulması henüz yaygın bir uygulama değildir. Bu bölümlerde genellikle öğrencilerin ders dışı araştırma, seminer gibi etkinliklerle muhasebe standartları ile ilgili olarak bilinçlenmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır. Muhasebe standartlarına ilişkin dersler çoğunlukla ya ilgili lisansüstü programlarda ya da muhasebe, muhasebe ve finans, muhasebe denetimi, muhasebe ve denetim gibi isimlerle yürütülen ve henüz üniversitelerde de çok yaygın olmayan lisans programlarında okutulmaktadır.

Ön lisans düzeyinde eğitim veren meslek yüksekokullarında ise Muhasebe ve Vergi Uygulamaları adı altındaki programlar oldukça yaygındır. Meslek yüksekokullarındaki bu programlarda muhasebe standartları ile ilgili dersler henüz çok yaygın olmamakla birlikte son yıllarda bazı okullarda seçmeli ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Bu programlarda doğrudan doğruya muhasebe mesleğine yönelik gerek mali müşavirlik bürolarında gerekse işletmelerin muhasebe departmanlarında görev alabilecek, bizzat uygulamanın içerisinde yer alacak nitelikli ön muhasebe elemanları yetiştirilmektedir. Ayrıca Meslek Yüksekokullarının muhasebe programlarından mezun olduktan sonra hem mesleğinde kendisini geliştiren gerek örgün gerekse uzaktan eğitim ile lisans eğitimini tamamlamak suretiyle muhasebecilik mesleğinde ilerleyen önemli sayıda meslek mensubunun bulunduğu da herkes tarafından bilinmektedir. Bu sebeple, meslek yüksekokullarında muhasebe öğrenimi gören öğrencilerin muhasebe mesleğindeki yeri ve önemi azımsanamayacak düzeydedir (Dalğar ve diğ, 2011:220).

Üniversitelerin ilgili bölümlerinin müfredatları ile ilgili olarak yapılan çalışmada, muhasebe-finans derslerinin muhasebe uzmanlık bilgisini kazandıracak yeterlilikte olmadığı belirtilmiş ve çalışmada araştırma yapılan üniversitelerin lisans düzeyinde verdikleri müfredat incelendiği zaman, spesifik içeriğe sahip derslerin (bilgisayarlı muhasebe, konaklama muhasebesi, enflasyon muhasebesi, çalışma sermayesi yönetimi, işletme bütçeleri, dış ticaret işlemleri muhasebesi vb.) çoğunun yer almadığı belirlenmiştir (Gençtürk ve diğ, 2008:212).

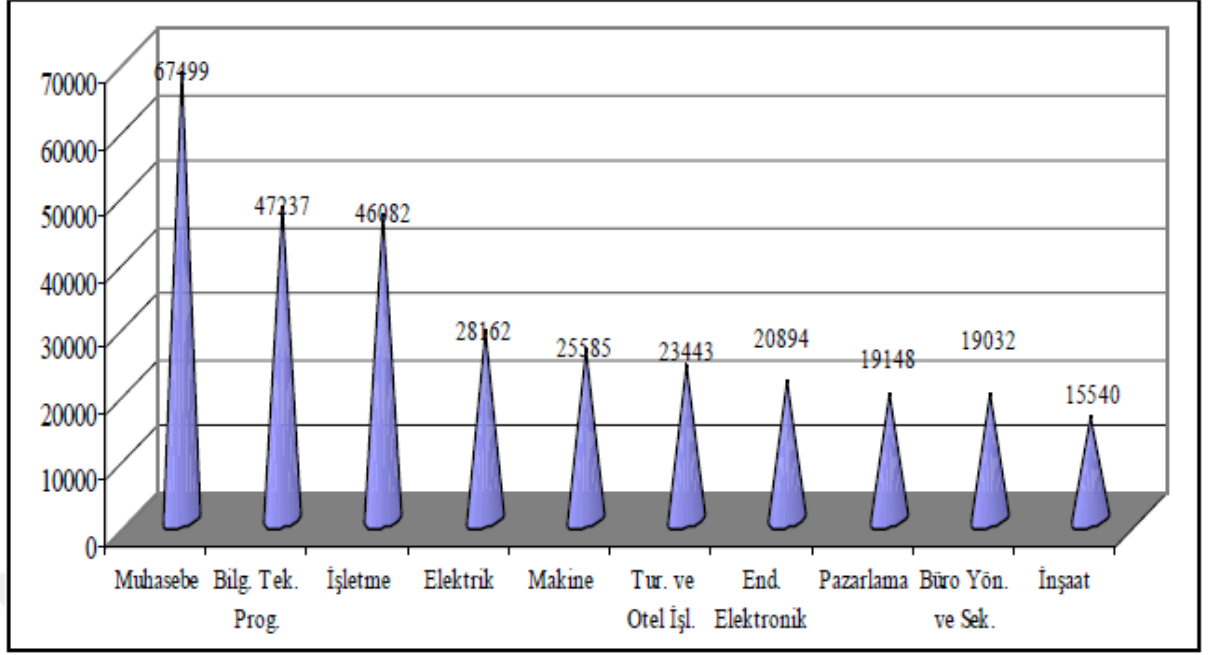
Uluslararası standart ve kural belirleyici örgütler muhasebe meslek mensupları için, en az 4 yıllık üniversite eğitiminin gerekli olduğu görüşünü benimsemeye başlamışlardır. Türkiye’de genel olarak serbest muhasebeci mali müşavir olabilmek için 4 yıllık eğitim

şartı vardır. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)'na göre ise profesyonel muhasebe mesleğine girdikten sonra en az 3 yıllık bir staj ve eğitim zorunluluğu getirilmiştir ve Türkiye'de bu sistem uygulamaya koyulmuştur.

Lisans ve önlisans düzeyinde muhasebe eğitimi veren kurumların ders programları incelendiğinde, Genel Muhasebe, Dönem sonu İşlemleri, Şirketler Muhasebesi, Maliyet Muhasebesi, Bilgisayarlı Muhasebe, Muhasebe Organizasyonu, Yönetim Muhasebesi, Muhasebe Denetimi, Mali Tablolar Analizi gibi derslerin tüm Yüksekokul ve Fakültelerde yer aldığı ve yılda toplam 300 saatten az olmamak üzere muhasebe eğitimi verildiği görülmektedir (Doğan ve Çürük, 2001:41).

Türkiye'de muhasebe alanında çok geniş bir eğitim sistemi bulunmaktadır. Bu eğitim sistemlerinin en önemli unsurunu MYO-Muhasebe Programları oluşturmaktadır. Asıl işlevleri ara eleman yetiştirmek olan bu kurumların muhasebe mesleğinin gelişiminde ve piyasanın ihtiyaç duyduğu nitelikli ara eleman ihtiyacını karşılamada küçümsenemez rolü bulunduğu unutulmamalıdır (Dinç, 2008:94).

Türkiye'de Meslek Yüksekokullarında 260 ayrı programda eğitim verilmektedir. İstatistik verilerine göre Muhasebe, Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama, İşletme, Elektrik, Makine, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Endüstriyel Elektronik, Pazarlama, Büro Yönetimi ve Sekreterlik, İnşaat programları, öğrenciler tarafından en çok tercih programlardır. Şekil 3'de görüldüğü üzere Meslek Yüksekokullarında en çok tercih edilen program Muhasebe olmuştur.

Şekil 2: En Çok Tercih Edilen Meslek Yüksekokulu Programları

Kaynak: TERİM, Burak, Ahmet ÖZTÜRK, (2009), “*Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Gördes Meslek Yüksekokulunda Bir Uygulama*”, Celal Bayar Üniversitesi S.B.E Dergisi, Cilt:7, Sayı:2, s:153-168.

Fakültelerin Lisans Eğitimi veren 4 yıllık bölümlerinde genellikle Üretim ve Pazarlama, Yönetim ve Organizasyon, İnsan Kaynakları Yönetimi, Muhasebe ve Finansman, Yönetim Bilişim Sistemleri, Dış Ticaret gibi çeşitli alanlarda eğitim verdiği için muhasebe alanına ilgi azalmaktadır.

Muhasebe alanında Yüksek lisans ve Doktora programları da yer almaktadır. Bu programlarda seçmeli olarak Muhasebe ve Finans ile ilgili eğitim verilmektedir. Ancak bu programların asıl hedefi akademik hayata yönelik eleman yetiştirilmesidir.

Türkiye’deki muhasebe eğitim sisteminin belirli noktalarda eksikliklerin bulunduğu açıkça ortadadır. Bu bağlamda muhasebe eğitimindeki eksik ve zayıf yönlerin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar tatmin edici düzeyde değildir. Söz konusu eksikliklerin çözümü muhasebe eğitimi için belirli stratejiler geliştirip modern bir muhasebe eğitim sistemi altyapısını oluşturabilmekte yatmaktadır (Elmacı ve Sevim, 2013:257).

1.4. Muhasebe Eğitiminde Uluslararası Gelişmeler

Muhasebenin bilim ve bilgi sistemine sahip bir alan olarak kabul görmeye başlaması ile muhasebe alanındaki gelişmeler hız kazanmıştır. Muhasebe ve işletme yönetimi birbirlerinden ayrı ve birbirleri ile herhangi bir ilişkisi bulunmayan iki unsur olarak görülürken, günümüzde muhasebenin alanı genişleyerek işletme yönetimi ile yakın ilişki içerisine girmiştir. Muhasebe, işletme yönetiminin tüm karar süreçlerine bilgi sunan bir sistemdir. Muhasebe ile işletme yönetiminin ortak paydada kesişmesiyle muhasebe, artık işletme yönetimi için ihtiyaç duyulan tüm bilgilerin üretildiği bir yapı haline gelmiştir. Bu gelişmeler neticesinde muhasebe, sadece kayıt altına alma işlevinden ibaret olmaktan çıkmış ve üzerinde bilimsel araştırmaların yapıldığı bir bilim alanı haline gelmiştir. Hiç şüphesiz ki, muhasebe verilerinin karar almada çok yaygın bir şekilde kullanıldığı, günümüz dünyasında şüphe götürmez bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır (Gökten ve Gökten,2016,s:51,a).

Muhasebenin gerek bilim dalı olarak gerekse de mesleki açıdan gelişebilmesi, muhasebeye verilen önemin artması ve saygınlık kazanmasında önem taşımaktadır. Bu durum, sadece muhasebe alanı için değil diğer tüm bilim alanları için de geçerlidir. Muhasebeye verilen önemin artması, beraberinde muhasebe mesleğinin şekil ve şartlarının kanunlarla düzenlenmesini gerekli kılmıştır. Diğer mesleki alanlarda olduğu gibi muhasebe mesleğine yönelik olarak da çok sayıda kanun çıkmıştır. İngiltere’de 1870, Fransa’da 1881, Amerika’da 1886, Hollanda’da 1895, Almanya’da 1899, İsviçre’de 1941, Arjantin’de 1945, Brezilya ve Meksika’da 1946, Hindistan’da 1949, Yunanistan’da 1950, Nijerya’da ise 1955 yılında mali müşavirlik ve muhasebecilik mesleği kanun ile düzenlenmiştir (TÜRMOB, 2016).

Muhasebenin, akademi çevresinde saygın bir bilim dalına dönüşmesi ve muhasebe mesleğinin iş çevresinde kayda değer uzmanlık gerektiren kamusal bir rol kazanması; muhasebe camiasının muhasebenin gerek bilim dalı gerekse de mesleki olarak gelişmesine katkıda bulunmak için sivil örgütlenmeler kurmalarına neden olmuştur. Bu doğrultuda, 1973 yılında başlatılan girişimler 7 Ekim 1977 tarihinde nihayete erdirilerek, Münih-Almanya’da Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC – International Federation of Accountant) kurulmuştur. IFAC, dünyada muhasebe

mesleğini geliştirmeyi ve güçlendirmeyi amaçlar. Bunun için, muhasebe firmalarının gelişimine katkıda bulunur, muhasebe mesleğinin değerini artırıcı ve kamu yararına uygun yüksek kalitede hizmet sunulmasını sağlayıcı çalışmalar yapar. Bunu gerçekleştirirken yararlandığı temel araçları standartlardır. Diğer bir deyişle IFAC, çeşitli standartlar geliştirmekte ve bunları yayımlamaktadır. IFAC bünyesinde denetim, etik, kamu sektörü ve eğitim alanlarında standartlar oluşturan dört kurul bulunmaktadır. Bunlardan denetim alanında standartlar geliştiren kurul, Ekim 1977 tarihinde kurulmuş olan Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu'dur (IAASB - International Auditing and Assurance Standards Board). Etik alanındaki standartları ise yine Ekim 1977 tarihinde faaliyete geçmiş olan Muhasebeciler İçin Uluslararası Etik Standartları Kurulu (IESBA - International Code of Ethics for Professional Accountants) oluşturmaktadır. Kamu sektörü alanındaki standartlar, Mayıs 1987 tarihinde kurulan Uluslararası Kamu Sektörü Muhasebe Standartları Kurulu (IPSASB - International Public Sector Accounting Standards Board) tarafından geliştirilip duyurulmaktadır. Uluslararası Eğitim Standartları (IES – International Education Standards) ise önceleri, Ekim 1977 tarihinde işlerliğe kavuşmuş olan Eğitim Komitesi (Education Committee) tarafından oluşturulurken sonradan komitenin ismi ve yapısı değişikliğe uğramış; Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu (IAESB – International Accounting Education Standards Board) ismiyle faaliyetlerine devam etmiştir.

IAASB, IAESB, IESBA ve IPSASB beraberce Kamu Çıkarı Aktivite Komiteleri olarak adlandırılmaktadırlar. Ayrıca IAASB, IAESB ve IESBA, Kamu Çıkarı Gözetim Kurulu'na tabi olarak faaliyette bulunur. 51 ülkeden 63 kurucu üye ile faaliyetlerine başlayan IFAC, günümüzde 130 ülkede 2,5 milyon muhasebeciyi temsil eden, 179 üye kuruluştan oluşan bir kurum halini almıştır (IFAC, 2016).

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) ve Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği (TMUD) Türkiye'den IFAC üyesi kuruluşlardır.

Muhasebe eğitimi ile ilgili çalışmalar yapan Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) bünyesinde kurulan Eğitim komitesi, muhasebe uygulamacıları ile muhasebe

eğitimcileri arasında süre gelen ayak uyduramama çatışmasından hareketle noksanlığı gidermek ve kaliteyi arttırabilmek için muhasebe eğitiminden beklentiler doğrultusunda çalışmalar yapmıştır. IFAC'ın getirdiği düzenlemelerde kastedilen muhasebe eğitimi, meslek mensubu olunabilmesi ve IFAC'a ye meslek kuruluşuna kabul edilebilmek için oluşturulan eğitim programlarıdır. Programlar niversitelerde verilen muhasebe eğitimi değil, orta oğretim ve lisans düzeyinden mezun meslek mensuplarının mesleki yeterliliğinin sağlanması için verilecek eğitimlerdir. Bunun da ilgili düzenlemelerde profesyonel mesleki eğitim olarak tanımlanmıştır. Komite muhasebe eğitimine yönelik standartlar getirmiştir.

IFAC tarafından oluşturulan standartlar ve getirdikleri çalışmanın 2. Bölümünde detaylı olarak anlatılmıştır.

2. BÖLÜM: ULUSLARARASI MUHASEBE EĞİTİMİ STANDARTLARI

Uluslararası muhasebe standartlarının kullanımının hızla artmasının ardından muhasebe eğitiminde de uluslararası düzeyde standartlar oluşturulmasına karar verilmiştir. Bu sebeple Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC: International Federation of Accountants) bünyesinde Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu (IAESB: International Accounting Education Standart Board) oluşturulmuştur. IAESB, standart oluşturmak için bağımsız olarak oluşturulmuş bir kuruluştur. Kuruluş profesyonel muhasebe eğitimi için teknik yetenek, profesyonel yetenekler, değerler, etik ve davranışlar hakkında standartlar oluşturmaktadır. Böylelikle dünya genelinde Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartlarının kullanımını yaygınlaştırmak amaçlanmıştır. Kurul faaliyetlerine başladıktan sonra farklı ülkelerde çeşitli kongreler düzenlemiş, bu kongrelerde katılımcılar ile standartların gelişimine yön vermişlerdir.

2.1. Uluslararası Muhasebe Eğitimi

Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarının (IES)'nin amacı muhasebecilerin eğitim, staj ve öğretimini kapsayan düzenlemeler yaparak muhasebe mesleğini ileriye götürmektir. IES mesleki yeterlilik sınavı öncesi uyulması gereken şartları, yeterlilik sınavının nasıl yapılması gerektiğini, yeterlilik sonrası alınması gereken eğitimler ve diğer düzenlemeleri içermektedir. IES'de aday muhasebecilerin öncelikle edinmesi gereken bilgileri genel eğitim ve mesleki eğitim şeklinde iki ana grupta düzenlenmiştir. Profesyonel muhasebeci olabilmek için eğitimin gerekli unsurlarını ve meslek mensuplarının sürekli mesleki eğitimine ilişkin gereklilikleri tanımlayan eğitim standartları oldukça geniş kapsamlıdır. IES uluslararası tanınma, kabul edilme ve uygulanma olasılığı bulunan temel yöntem ve teknikleri içerir, ancak yerel kuralların üzerinde değildir ve doğal olarak tanımlayıcı niteliktedir.

IES'nin faydaları şu şekilde özetlenebilir (Uyar,2008,s:81):

- Muhasebe mesleğine olan toplumsal yaklaşımı olumlu hale getirecek muhasebecilerin yetiştirilmesi için gerekli küresel çalışma ortamını sağlamak,
- Tüm dünyada muhasebe eğitim sürecini birbirine yaklaştırmak,
- Eğitim sürecinin tutarlılığını arttırmak,

- Tüm muhasebeciler için eğitim ve uygulama tecrübelerini bir temele oturtmak ve böylece tek ve genel kabul görmüş uluslararası teknik ve uygulama standartlarının kabulünü sağlamak,
- Muhasebecilerin tüm dünyada daha geniş bir alanda kabul görmesini ve değişimini sağlamak,
- Dünya üzerinde muhasebe meslek örgütlerinin karşılıklı işbirliği ve tanınmasını daha da arttırmaktır.

Genel olarak bakıldığında hem muhasebe eğitimi hem de muhasebe uygulamaları açısından dünya genelinde kapsayıcı birlikler oluşturabilmek, emsal uygulamaların sağlanabilmesi açısından son derece önemlidir. Bu bağlamda Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Kurulu'nun (IAESB) - Uluslararası Eğitim Standartları'nın (IES), Muhasebeciler İçin Uluslararası Etik Standartları Kurulu'nun (IAASB) - Uluslararası Denetim Standartları'nın (ISA) ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB) - Uluslararası Muhasebe Standartları ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın hep birlikte uygulanmasında fayda vardır. Bu sayede muhasebe uygulamaları, dünyada genel geçer kabul gören yaklaşımlara bağlı olarak gelişecektir. Uluslararası Eğitim Standartları ISA, IAS ve IFRS kadar yaygın bilinirliğe sahip değildir. Dolayısıyla, muhasebe alanında faaliyet gösteren birçok kişi tarafından detaylarının bilinmediğini söylemek mümkündür. ISA ve IAS/IFRS ile karşılaştırıldığında; IES'in genel geçer kabul görmesinin ve benimsenmesinin önünde iki önemli engelin olduğu görülmektedir (Crawford ve diğ., 2014: s.69)

2.2. Muhasebe Eğitimi ve Muhasebe Standartları Konusunda Çalışan Uluslararası Kuruluşlar

Muhasebecilik günümüzde evrensel bir meslek halini almıştır. Muhasebecilerin meslekleri ile ilgili gelişmeleri takip etmelerin sağlayacak, mesleki denetimlerini yapacak ve mesleği kendi toplumuna ve tüm dünyaya tanıttacak meslek kuruluşları kurulmuştur. Bu hedefle Dünya'da ve Türkiye'de muhasebe meslek mensupları tarafından kurulan çeşitli kuruluşlar bulunmaktadır.

Bu kuruluşlar aşağıda sıralanmıştır:

- AAA- Amerika Muhasebeciler Birliği
- IASB – Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu
- IFAC – Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
- FEE – Avrupa Muhasebe Uzmanları Federasyonu
- FASB- Finansal Muhasebe Standartları Kurulu
- TÜRMOB- Türkiye Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odaları Birliği
- TMUD- Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
- Muhasebeciler Kurumu (Institute of Accountants ,İngiltere)
- Amerikan Muhasebeciler Kurumu (American Institute of Accountants, AIA)
- Amerikan Diplomalı Hesap Uzmanları Kurumu (American Institute of Certificated Public Accountants, AICPA)
- Menkul Kıymetler Komisyonu (Securities Exchange Commission, SEC), ABD
- Muhasebe İlkeleri Kurulu (Accounting Principles Board, APB)
- Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (Financial Accounting Standarts Board,FASB),ABD
- İngiltere ve Galler Diplomalı Muhasebeciler Kurulu (The Institute of Chartered Accountant in England and Wales, ICAEW)
- Maliyet Muhasebesi Standartları Kurulu (Cost Accounting Standarts Boards,CASB) ,ABD
- Ulusal Muhasebe Derneği (National Association of Accountants),ABD
- Finansal Yöneticiler Kurulu (Financial Executives Institute,FEI),ABD
- Finansal Yöneticiler Araştırma Vakfı (The Financial Executives Research Foundation),ABD
- Kanada Diplomalı Muhasebeciler Kurumu (Canadian Institute of Chartered Accountants,CICA), Kanada
- Avusturalya Diplomalı Muhasebeciler Kurumu (Institute of Chartered Accountants in Australia,ICAA), Avusturalya
- Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı (MÖDAV),Türkiye
- Muhasebe ve Finansman Öğretim Üyeleri Bilim ve Araştırma Derneği (MUFAD),Türkiye
- Rusya Muhasebeciler ve Denetçiler Odası, Rusya

- İskoçya Belgeli Muhasebeciler Enstitüsü (ICAS), İskoçya

2.3. Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartlarına Duyulan İhtiyaç

Muhasebe eğitimi verilirken temel amaç, öğrenmenin sürekliliğini sağlamak ve muhasebe mesleğini seçen öğrencilerin meslek hayatlarında karşılaştıkları işlemleri kolaylaştırmaktır. Ancak muhasebe eğitimiyle muhasebe uygulamaları arasında “muhasebe açığı” diye adlandırılan çeşitli farklılıklar bulunmaktadır ve bu durum öğrencileri mezun olduklarında mağdur edebilmektedir (Gençtürk ve diğ., 2008: 211).

Öğretim programları hazırlanırken meslek mensuplarının meslekten beklentilerinin ön planda tutulması, eğitimcilerin pratikte işleyen muhasebe uygulamalarını iyi bilmeleri ve yeni düzenlemeleri sıkı bir şekilde takip etmeleri gerekmektedir (Köse, 2007: 221).

Çünkü muhasebe uygulamaları; ekonomik ve sosyal konjonktürden, uluslararası muhasebe standartlardan, mesleki, teknolojik ve ticari koşullardan doğrudan doğruya etkilenmekte ve dolayısı ile bir yenilenme süreci devamlı olarak sürmektedir (Tugay ve Ömürbek, 2014, s:56).

Ülkeler giderek kapılarını yabancı yatırıma açtıkça ve işletmeler de sınır ötesinde büyüdükçe, hem kamu sektörü hem de özel sektör, yüksek kaliteli ve küresel olarak kabul edilmiş standartlarla desteklenen ortak bir finansal raporlama çerçevesinin faydalarını görmektedir. Yerel ekonomiler geliştikçe ve dünya piyasasına daha fazla dahil oldukça, finansal bilgileri tutarlı bir şekilde raporlama ihtiyacı da artmaktadır. Tüm dünyadaki şirketlerin denetiminin ortak bir raporlama dili kullanılarak gerçekleştirilmesini sağlamak için, IFAC’ın Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB) Uluslararası Denetim Standartlarını (ISA) ve kalite kontrolü, güvence yükümlülükleri ve ilgili hizmetler hakkında standartlar yayınlamaktadır.

Muhasebe toplumda gerçekleşen değişime ayak uydurmalı ve ortaya çıkan gereksinimleri karşılamalıdır. Çünkü tüm toplumlarda, muhasebe mesleğine yönelik talep yüksektir ve yükselmeye devam edecektir. Dünya küresel pazar ekonomisine

kaydıka, profesyonel muhasebecilerin, işletmelerin ve örgütlerin içinde faaliyet gösterdikleri koşulları öğrenmelerine yönelik geniş bir küresel bakış açısına sahip olmaları beklenir. Çünkü gelişen eğilimler, topluma daha fazla katkıda bulunmaları için profesyonel muhasebecilere meydan okumaktadır. Bu meydan okuma onların yeterliliklerini sürdürmeye yöneliktir. Bir meslek olarak muhasebeciliğin yaşayabilirliği, muhasebecilerin bu meydan okumaları karşılayabilmeye yönelik sorumluluğu kabul etmelerindeki isteklilik ve yeteneklere bağlıdır. Bu sorumluluğun yerine getirilmesi muhasebecilerin gerekli donanıma sahip olmalarına bağlıdır. Günümüzde, muhasebecilik mesleği, mükemmel iletişim becerilerine sahip teknik uzmanlık bilgisini gerektirmektedir. Bununla birlikte muhasebe mesleği, yeni bilgi ekonomisinin bilgi ihtiyaçlarını ve bunların raporlanmasını karşılayabilmelidir. Profesyonel bir muhasebeci, teknik muhasebe bilgisi ve becerilerini edinmeye ek olarak, onların danışman, mali analist, iletişimci, müzakereci ve yönetici olmalarına olanak sağlayan becerilere de sahip olmalıdır(Aydın, 2007,s:73).

2.4. Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları

IAESB (International Accounting Education Standards Board- Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu) tarafından 2005 yılında yayınlanmaya başlayan standartlar, 2008 yılının sonuna kadar yayınlanmıştır ve yürürlüğe girmiştir. Standartlar taslak metin olarak hazırlanmış, ilerleyen yıllarda yapılan çalışmalar neticesinde standartlar tamamlanmıştır. 2015 yılı itibariyle 8 standart uygulamaya konulmuştur. Standartların ilk dördü meslek mensup adaylarının eğitimi ile ilgilidir, Beş, altı ve yedinci standartlar eğitim sonrası için hazırlanan standartlardır. Son standart ise denetim ile ilgili hazırlanmıştır. (Türker ve diğ,2016,s.51).

IAESB tarafından şimdiye kadar yayımlanmış olan standartlar şunlardır:

- UES 1: Muhasebe Eğitim Programına Giriş İçin Gereken Şartlar
- UES 2: Muhasebe Eğitim Programlarının İçeriği
- UES 3: Mesleki Beceriler
- UES 4: Mesleki Değerler, Etik ve Davranışlar
- UES 5: Staj Şartları
- UES 6: Mesleki Yetenek ve Yeterliliğin Ölçülmesi
- UES 7: Sürekli Mesleki Gelişim
- UES 8: Profesyonel Denetçiler İçin Gerekli Yeterlilik Şartları'dır.

Türkiye'de yayımlanarak uygulamaya koyulan Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları'nın yürürlüğe giriş tarihleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartlarının Yürürlüğe Giriş Tarihleri

Uluslararası Eğitim Standardı	Yürürlük Tarihi
<i>UES 7, Sürekli Mesleki Gelişim (yeniden düzenlenmiş)</i>	1 Ocak 2014
<i>UES 1, Muhasebe Mesleği Eğitim Programına Giriş Kuralları (Revize)</i>	1 Temmuz 2014
<i>UES 2, İlk Mesleki Gelişim – Teknik Yeterlilik (Revize)</i>	1 Temmuz 2015
<i>UES 3, İlk Mesleki Gelişim – Mesleki Beceriler (Revize)</i>	1 Temmuz 2015
<i>UES 4, İlk Mesleki Gelişim – Mesleki Değerler, Etik ve Tutumlar (Revize)</i>	1 Temmuz 2015
<i>UES 5, İlk Mesleki Gelişim – Staj (Revize)</i>	1 Temmuz 2015
<i>UES 6, İlk Mesleki Gelişim – Mesleki Yeterliliğin Değerlendirilmesi (Revize)</i>	1 Temmuz 2015
<i>UES 8, Finansal Tabloların Denetimlerinden Sorumlu Sözleşme Sorumlu Ortağı İçin Mesleki Yeterlilik (Revize)</i>	1 Temmuz 2016

Kaynak: Türker ve diğ. (2016), "Uluslar Arası Eğitim Bildirileri El Kitabı", TÜRMOB Yayınları, Sayı:482, s:51).

2.4.1. Uluslararası Eğitim Standardı -1: Muhasebe Mesleği Eğitim Programına Giriş Kuralları

Bu Standardın amacı, yüksek kaliteli standartlar belirleyerek ve devamlılığını sağlamak suretiyle kamu yararını koruyan muhasebe mesleği eğitim programlarına adil ve uygun giriş kuralları oluşturmaktır.

Standart IFAC üyesi meslek kuruluşlarına yöneliktir. IFAC üyesi meslek kuruluşları muhasebe mesleği eğitim programlarına giriş kurallarını düzenlemekten ve duyurmaktan sorumludurlar. Ayrıca, bu standart muhasebe eğitim programlarını veren ve verilmesine destek olan işverenler, düzenleyiciler, kamu otoriteleri ve diğer paydaşlar için yararlı olacaktır.

Standart, aday muhasebe meslek mensuplarının, muhasebe mesleği eğitim programlarını başarıyla tamamlamasında makul düzeyde bilgi sağlamak amacıyla, IFAC üyesi meslek kuruluşu bünyesindeki muhasebe mesleği eğitim programlarına esnek erişim izni verilmesine dair ilkeleri açıklar.

Muhasebe mesleği eğitim programlarındaki farklı yollar, yönetim ve yasal düzenlemeler konusunda çeşitli ülkeler arasındaki farklılıklar sebebiyle, giriş kurallarının ülkelere göre farklılık gösterebileceğini kabul eden standart aynı zamanda, mesleki ruhsatlandırmanın, muhasebe mesleği eğitim programının eksiksiz olarak tamamlanması için gerekli aşamalardan yalnızca birisi olduğunu kabul eder (Türker ve diğ.,2016, s.54).

Programlara başlangıç düzeyi; onaylanmış bir üniversite lisans diploması veya dengindeki bir programa kabul koşullarının eşdeğerliği şeklinde sınırlandırılmıştır. Muhasebe meslek eğitimi programları üniversitelerden çok, meslek kuruluşları tarafından örgütlenen çalışmalardır. Burada amaç, kabul edilebilir ve karşılaştırılabilir düzeyde bir muhasebe meslek eğitimi ve bu düzeye ilişkin yetkinliğin edindirilmesi olduğundan, başlangıçta bir asgari temel üzerinde farklılaşan taban değerlerin, sonuçta yeterlik noktasında eşitlenmesiyle amaca ulaşılacağı öngörülmektedir.

2.4.2. Uluslararası Eğitim Standardı -2: Teknik Yeterlilik

Bu Standardın amacı, aday muhasebe meslek mensuplarının, bir muhasebe meslek mensubu olarak görevlerini yerine getirmeleri için İlk Mesleğe Giriş-İMG, sonuna kadar geliştirmeleri ve göstermeleri gereken teknik yeterliliğe ve ders içeriklerine ait düzenlemelere yer vermektir.

Standart, kaliteli muhasebe eğitimi verilebilmesi için gerekli olan ders grupları ve ders içeriklerini açıklamıştır. Muhasebe Eğitim Standartlarına göre muhasebe meslek mensubu olabilmek için önlisans ya da lisans mezunu olmak gerekmektedir. Türkiye'deki Mali Müşavirlik mesleği ile ilgili ilk düzenleme olan *3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlik ve Yeminli Malî Müşavirlik Kanunu'nda* ön lisans ve lisans mezunları meslek mensubu olabiliyorken, 2008 yılında yayınlanan "*5786 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*" ile ön lisans mezunlarının meslek mensubu olma hakkı iptal edilmiştir. Bu kanun sebebiyle Türkiye'de yalnızca lisans mezunları SMMM olabilmektedir (Can ve Demirci,2016).

Standardın ikinci bendinde profesyonel muhasebe eğitimi programlarında bulunması gereken dersler üç ana başlık altında toplanmıştır (IES-2, 2005).

1. Muhasebe ve Finans ile ilgili verilmesi gereken dersler,
2. Yönetim ve Organizasyon Bilgisi ile ilgili verilmesi gereken dersler,
3. Bilgi Teknolojileri ile ilgili verilmesi gereken dersler.

Standardın 11 ve 32. maddeleri arasında ise Profesyonel Muhasebe Eğitimi Programında bulunması gerekenler açıklanmıştır. Standarda göre:

- Standardın 12. Maddesi muhasebe eğitiminin en az iki yıllık bir eğitimi içermesi gerektiğini belirtmektedir.
- 13. Maddeye göre öğrenciler muhasebe alanında ya da muhasebe bilgisini sağlayabildikleri farklı bir bölümden mezun olmaları gerekmektedir.
- Standardın 15. Maddesi entelektüel, kişisel, iletişim, örgütsel eğitimlerin genel eğitimin içinde olması gerektiğini belirtmektedir.

- Standardın 18. Maddesi muhasebe ve finans ile ilgili bilgilerin teknolojiyle uyumlu olmasının profesyonel muhasebecilik mesleğinde başarının temelini oluşturacağını belirtmiştir.
- 19. Madde işletmecilik ile ilgili bilgilerin profesyonel muhasebecilik mesleğine katkı sağlayacağını belirtmiştir. Özel şirketler, devlet ve kar amacı gütmeyen kuruluşlar ile ilgili olan bilgiler muhasebe mesleğinin temelini oluşturmaktadır.
- Bilgi teknolojileri muhasebe mesleğine yön vermektedir. Standardın 20. Maddesinde muhasebecilerin yalnızca bilgi teknolojilerini ve uygulamaları kullanmadığı, muhasebe sistemlerinin oluşumu, tasarımı ve yönetimi ile ilgili de önemli bir yere sahip olduğunu belirtmektedir.

Standardın 23. Maddesinde muhasebe ve finans ile ilgili verilmesi gereken konular açıklanmıştır. Standarda göre verilmesi gereken konular şunlardır:

- Finansal Muhasebe ve Raporlama,
- Yönetim Muhasebesi ve Kontrol,
- Vergi,
- İş ve Ticaret Hukuku,
- Denetim ve Güvence
- Finans ve Finansal Yönetim
- Mesleki Değerler ve Etik olarak belirtilmiştir.

Muhasebe ve Finans ile ilgili kısım muhasebe meslek mensubu adaylarının mesleki gelişimi için büyük önem arz etmektedir. Bu alanda verilen dersler, gerek adayların entelektüel birikimlerini gerekse mesleki etik ve davranışlarını ilgilendirmektedir. Standarda göre bu alanda verilen derslerin içeriğinde muhasebe mesleği ile ilgili verilmesi gereken konu başlıklar şunlardır(IES-2,2005);

- Muhasebe mesleğinin ve muhasebe felsefesinin tarihçesi,
- İşletmelerin muhasebe sisteminin temeli, yapısı, içeriği ile ilgili bilgiler,
- Ulusal ve Uluslararası muhasebe ve denetim standartları,
- Muhasebe ile ilgili yasal düzenlemeler,

- Yönetim muhasebesi (plan ve bütçeleme dahil), maliyet muhasebesi, kalite kontrol, performans ölçütleri ve benchmarking,
- Vergi ve verginin finansal ve yönetim kararlarına etkisi,
- İş hukuku ile ilgili genel bilgiler (menkul kıymetler ve ticaret hukuku dahil)
- Denetim ve Güvence hizmetleri uygulaması (risk analizi ve hile incelemeleri dahil) ile ilgili bilgi
- Finans ve finansal yönetim ile ilgili bilgi (ulusal ve uluslararası mali tablo analizi, finansal araçlar ve sermaye piyasaları dahil),
- Profesyonel muhasebecilik ve sosyal sorumluluk ile ilgili etik bilgiler ve meslek mensubunun sorumlulukları,
- Devlet ve kar amacı gütmeyen şirketlerin muhasebe uygulamaları,
- İşletmelerde finansal olmayan performans ölçümünün kullanım teknikleri.

Standartın 25. Maddesinde ise işletmecilik bilgileriyle ilgili verilmesi gereken konular şunlardır:

- Ekonomi,
- İş Çevreleri,
- Kurumsal Yönetim,
- Sayısal Yöntemler,
- İş Etiği,
- Finansal Piyasalar,
- Örgütsel Davranış,
- Yönetim ve Stratejik Karar Alma,
- Pazarlama,
- Uluslararası İşletmecilik ve Küreselleşme.

Standartta işletmecilik kısmında çalışanlar ve müşteri çevreleri ile alakalı meslek mensuplarına gerekli olacak bilgilerin verilmesi gerektiğine değinilmiştir. Bunun yanı sıra profesyonel meslek mensubu olana kadar karşılaşılabilecekleri tüm konularla ilgili bilgilerde adaylara verilmelidir. İşletme yönetimi ile ilgili verilecek konuların içinde olması gereken konu başlıkları şunlardır (IES- 2, md.26-27);

- Makro ve Mikro Ekonomi Bilgisi,
- İşletmeler ve finansal piyasalarla ve bunların işleyişi ile ilgili bilgiler,
- Nicel araştırma yöntemleri ve istatistik bilgileri,
- Yönetim ve organizasyon ile ilgili bilgiler,
- Çevresel konular ve sürdürülebilir kalkınma,
- Organizasyonlarda örgüt dinamikleri,
- İnsan kaynakları yönetimi, proje yönetimi ve pazarlama,
- Stratejik yönetim ve karar alma, genel işletmecilik bilgisi,
- Örgütsel ve operasyonel riskler ile ilgili bilgiler,
- Uluslararası ticaret ve finansman ile ilgili temel bilgiler ve küreselleşme.

Standardın 28. Maddesinde ise bilgi teknolojileriyle ilgili verilmesi gereken konular açıklanmıştır. Standarda göre;

- Temel Bilgi Teknolojileri,
- Bilgi Teknolojilerinin Kontrolü,
- Bilgi Teknolojilerinin Kontrol Bileşenleri,
- Bilgi Teknolojilerinde Kullanıcı Bileşenleri,
- Yöneticinin rolü, bilgi sistemlerinin tasarımı konularında bilgiler içermelidir.

Bilgi sistemi araçları ve tekniklerinin meslek mensuplarının faaliyetlerini yürütürken yardımcı olacak bilgileri içermesi gerekmektedir. Buna göre bilgi teknolojilerinde olması gereken konu başlıkları şunlardır (IES-2, md. 31);

- Bilgi teknolojileri ve araçlarıyla işletme ve muhasebe problemlerini çözmeye yarayacak bilgiler,
- İşletme ve muhasebe sistemlerini anlamak ve uygulamak ile ilgili bilgiler,
- Personel sistemlerinin kontrolü ile ilgili bilgiler.

2.4.3. Uluslararası Eğitim Standardı -3: Mesleki Beceriler

Bu standardının amacı, aday muhasebe meslek mensuplarının, bir muhasebe meslek mensubu olarak görevlerini yerine getirmeleri için İMG sonuna kadar geliştirmeleri ve göstermeleri gereken mesleki becerileri tanımlamaktır.

Muhasebe meslek gurubunun mesleklerine, işverenlerine ve topluma, en azından belli bir düzeyden başlamak üzere daha fazla yararlı olmaları doğrultusunda yükselen beklentiler, Mesleki Beceriler Standardının düzenlenmesinin temel gerekçesini oluşturmuştur (Öncü, 2004).

Mesleki beceriler aşağıda açıklanan dört yeterlilik alanı içinde gruplandırılır (Türker ve diğ.,2016,s.81.):

- *Entelektüel*, muhasebe meslek mensubunun problemleri çözme, kararlar alma ve mesleki yargıyı uygulama yeteneği ile ilgilidir,
- *Kişilerarası ve iletişim*, muhasebe meslek mensubunun diğerleriyle etkin bir şekilde çalışabilme ve etkileşim halinde olma yeteneği ile ilgilidir,
- *Kişisel*, muhasebe meslek mensubunun kişisel tutumları ve davranışı ile ilgilidir
- *Organizasyonel*, mevcut kişi ve kaynaklardan en uygun sonuçları elde etmek için organizasyon ile veya içinde muhasebe meslek mensubunun etkin bir şekilde çalışma yeteneği ile ilgilidir.

Meslek Mensubu adaylarının mesleğini gereğince yerine getirebilmesi için gerekli olan Mesleki Becerileri kazanması sonucunda aşağıdaki tanımlanan sonuçlara ulaşması beklenir.

Tablo 2: Mesleki Beceriler İçin Öğrenme Sonuçları

Yeterlilik Alanı	Öğrenme Sonuçları
Entelektüel	Araştırma, analiz ve birleştirme yoluyla çeşitli kaynaklardan ve görüş açılarından gelen bilgileri değerlendirmek.
	Tüm ilgili durum ve koşullara dayalı olarak iyi düşünülmüş sonuçlara varmak için, tanımlama ve alternatifleri değerlendirme dahil mesleki yargıyı uygulamak.
	Sorunları çözmek ve sonuçlara ulaşmak için uzmanlara danışmak adına uygun zamanı tespit etmek.
	Sorunları çözmek için mantıksal düşünceyi, kritik analizi ve yenilikçi düşünmeyi uygulamak.
	Yapısal olmayan, çok yönlü sorunlara çözümler üretmek.

Tablo 2'nin devamı;

Yeterlilik Alanı	Öğrenme Sonuçları
Kişilerarası ve İletişim	Örgütsel amaçlara yönelik çalışırken işbirliği ve ekip çalışması sergilemek.
	Resmi ve resmi olmayan durumlarda sunum yaparken, tartışırken ve raporlama yaparken hem yazılı hem de sözlü olarak açık ve kısaca iletişim kurmak.
	Tüm iletişimlerdeki kültürel ve dil farklılıklarının farkındalığını göstermek.
	Aktif dinleme ve etkin mülakat teknikleri uygulamak.
	Çözümlere ve anlaşmalara varmak için müzakere becerilerini uygulamak.
	Anlaşmazlığı en aza indirmek veya yeniden çözmek, sorunları çözmek ve fırsatları maksimize etmek için danışma becerilerini uygulamak.
	Destek sağlamak ve taahhüt için fikirler sunmak ve diğerlerini etkilemek.
Kişisel	Hayat boyu öğrenmeye yönelik bir bağlılık göstermek.
	Sorgulama ve tüm bilgileri ciddi olarak değerlendirme yoluyla mesleki şüpheciliği uygulamak.
	Diğerlerinden gelen geri bildirimler yansımalar yoluyla sunulacak yüksek kişisel standartlar oluşturmak ve kişisel performans sergilemek.
	Mesleki taahhütleri yerine getirmek için zaman ve kaynakları yönetmek.
	Zorlukları öngörmek ve muhtemel çözümleri planlamak.
	Yeni fırsatlara karşı açık fikirli olmak.
Organizasyonel	Mevcut uygulamalara göre, belirtilen son teslim tarihinde yerine getirilecek görevleri üstlenmek.
	Organizasyonun kalite standartları ile uyumlu olup olmadığını tespit etmek için kendinin ve diğerlerinin çalışmalarını incelemek.
	Diğerlerini harekete geçirmek ve geliştirmek için insan yönetimi becerilerini uygulamak.
	Görevleri yerine getirmek için temsilci becerilerini uygulamak.
	Organizasyonel amaçlar üzerine çalışmak için diğerlerini etkilemek adına liderlik becerilerini uygulamak.
	Etkinlik ve verimliliğin artırılması ve karar almanın geliştirilmesi için uygun araçlar ve teknolojinin uygulanması.

Kaynak: Türker ve diğ., (2016), "Uluslararası Eğitim Bildirileri El Kitabı", TÜRMOB Yayınları, Sayı:482, s.77.

Aday muhasebe meslek mensubu, İMG'in parçası olarak muhasebe mesleği eğitim programına başlayan kişidir. İMG, aday muhasebe meslek mensubunun, bir muhasebe meslek mensubu olarak görevini yerine getirmesine olanak sağlayan yeterliliği ilk olarak geliştirdiği öğrenme ve gelişimdir. İMG, genel eğitimi, muhasebe meslek eğitimi, staj ve değerlendirmeyi kapsar.

Genel eğitim, aday muhasebe meslek mensuplarının geniş bir bakış açısı sunarak ve etkin bir şekilde iletişim kurmak, araştırmak, analiz etmek, sorunlara mantıksal çıkarım bulmak ve kritik düşünceyi uygulamak için yardımcı olarak mesleki becerilerini geliştirmelerine yardım edebilir.

İMG, aday muhasebe meslek mensubunun muhasebe mesleğinde seçtikleri roller için gereken mesleki yeterliliği gösterebilinceye kadar devam eder. Uluslararası düzeyde, muhasebe meslek mensuplarının ruhsatlandırılmasını (veya lisanslama) belirleyen önemli yasal ve düzenleyici farklılıklar bulunmaktadır. Her bir IFAC üyesi meslek kuruluşu, üyeleri için İMG sonu ve ruhsatlandırma (ya da lisanslama) esnası arasındaki uygun bağlantıyı tanımlayabilir (Türker ve diğ., 2016, s.80).

2.4.4. Uluslararası Eğitim Standardı -4: Mesleki Değerler, Etik ve Tutumlar

Bu Standardının amacı, aday muhasebe meslek mensuplarının, bir muhasebe meslek mensubu olarak görevlerini yerine getirmeleri için İMG sonuna kadar geliştirmeleri ve göstermeleri gereken mesleki değerler, etik ve tutumları oluşturmaktır.

Değer kavramı, ilk önceleri felsefe bilimi içerisinde incelenmişken, günümüzde psikoloji, sosyoloji ve tıp bilim alanlarının ilgi alanına da girmiştir. Değer, bir bütün olarak toplum, örgüt ve bir bireyin ilke ve standartları olarak tanımlanabilir. Birçok araştırmacı değeri, insanı harekete geçiren düşüncenin altında yatan temel inanç olarak ifade etmiştir. Bu nedenle değer, insanın yaptıklarına ve davranışlarına yol gösterir. Diğer bir ifade ile insanın neyi, nasıl yaptığı değerlerine göre şekillenmektedir. Değerler, doğrudan etik ve sosyal sorumluluk ile ilişkilidir. Değerler, etik kararlar almamızı ve seçimlerimizi yaparken olaylara daha geniş bir çerçeveden bakmamızı sağlar. İnsani ve örgütsel değerlere ilişkin araştırmalarda göstermiştir ki, değerlere

ilişkin öncelikler bireysel ve örgütsel yapının gerçek durumunu yansıtabilmektedir. Ayrıca, psikologlar için Evrensel Etik Deklarasyonu da etik değerleri, genel insani değerlere bağlı olarak açıklamaktadır (Abdioğlu ve diğ., 2012, s.3).

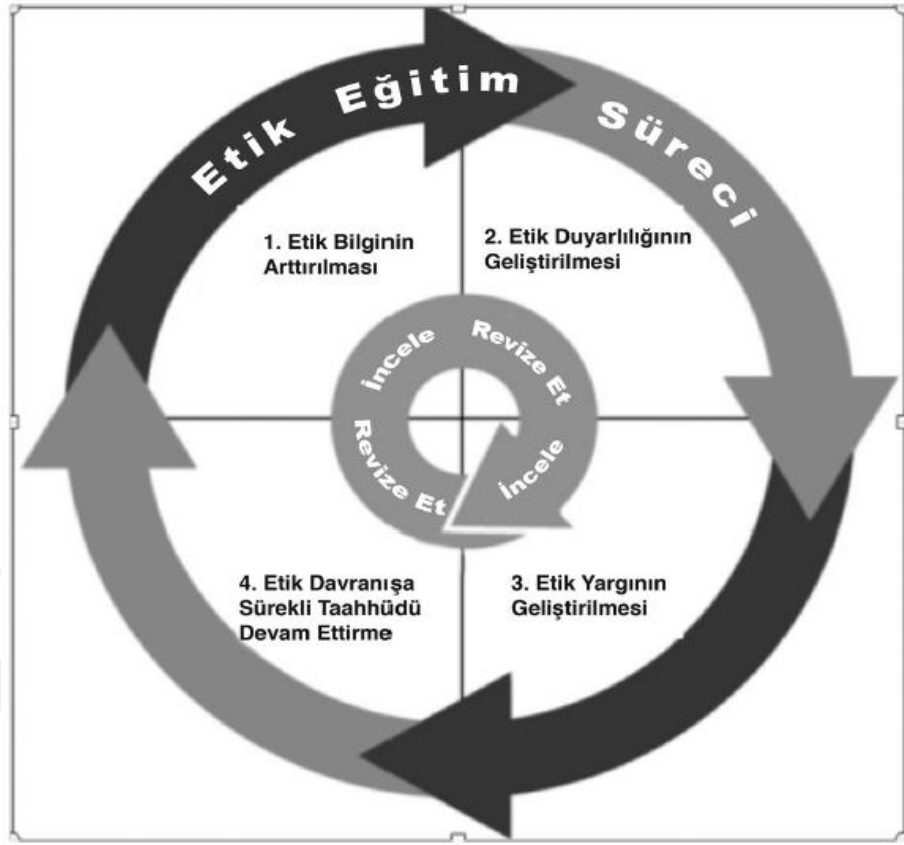
Etik, en kısa ve genel anlamıyla ahlak felsefesidir. Ahlak ise, bir toplumun davranış, tutum ve inançları üzerinde etkili olan değerlerin bir bütünüdür. İyi-kötü, doğru-yanlış ayrımının yapılabilmesinde genel değerleri ifade eden ahlakın pratiğini ise onun felsefesi olan etik kavramı ifade etmektedir. Toplumun oluşturan bireylerin ya da grupların yaşamlarında neyin doğru neyin yanlış olduğunun belirlenmesi ile etik ilkeler oluşmaktadır. Bir meslek grubunu oluşturan bireylerin, ahlaki değer yargılarına göre davranış kurallarının belirlenmesiyle de meslek etiği ilkeleri oluşmaktadır. Genel ahlaki değerlerin üzerine kurulan meslek etiği ilkeleri, meslek grubundaki bireylerin; kendi aralarında, ilgili oldukları çevreler ve toplumun geneliyle aralarında yer alan ilişkileri düzenlemektedir. Meslek etiğinin hangi meslek için olursa olsun, o mesleğin itibarı üzerinde çok büyük bir etkiye sahip olduğu tartışmasız kabul edilmektedir. Muhasebe mesleğinin topluma karşı sorumluluğunun fazla olması nedeniyle muhasebe meslek etiği, meslek mensupları açısından ayrıca önem taşımaktadır. Muhasebe meslek mensuplarının tüm toplumun çıkarlarını gözeterek mesleklerini sürdürmeleri gereği, sosyal sorumluluk kavramı olarak muhasebenin temel kavramları arasında yer almaktadır (Çubukçu, 2010, s:104).

Standarda göre toplumun muhasebe mesleğinden beklentileri yüksek olduğu için, meslek mensuplarının tüm ilişkilerinde etik ilkeleri benimsemiş olmaları gerekmektedir. Karar alma süreçlerinde etkin rolleri olan muhasebe meslek mensuplarının, mesleki ve yönetsel kararların olası etik sonuçlarını değerlendirebilmelerini sağlayabilecek seviyede etik ilkelere ilişkin bilgilerinin olması ve eğitim süreci içinde net bir anlayışlarının oluşmuş olması gerekmektedir. Meslek mensuplarının bu nitelikleri eğitim programlarında kazanmaları sağlanmalıdır. Bu amaç doğrultusunda, eğitimciler ve profesyonel kuruluşlar mesleki değerler, etik ve tutumların öğretilmesi ile geliştirilmesi kavramlarını birbirlerinden ayırt etmelidirler. Eğitimin erken aşamalarında etik ile ilgili öğrenilebilecek kavramlar kazandırılırken, etik anlayış geliştirilmeye çalışılmalıdır. Eğitimin erken aşamalarında başlayan, mesleki değerler, etik ve tutumları

geliştirmeye yönelik çalışmalar üzerinde tüm kariyer boyunca yeniden durulmalı ve bu çalışmalar yaşam boyu öğrenmenin bir parçası olarak görülmelidir (IES-4, 2005, s.66).

Standartta belirtilen, her eğitim programında yer alması gereken konular şunlardır (IES-4, 2005, s.68):

- Etiğin doğası,
- Etik konusuna kural bazlı yaklaşım ile, başvuru çerçevesi yaklaşımı arası farklılıklar,
- Temel etik ilkelere uyum,
- Profesyonel tutum ve teknik standartlara uyum,
- Bağımsızlık, şüphecilik, hesap verilebilirlik ve toplum beklentileri kavramları,
- Sosyal sorumluluk,
- Etik kavramının kamu yararı, kanun ve düzenlemelerle arasındaki ilişkiyi içerecek şekilde, etik ve hukuk ilişkisi,
- İşletme ve iyi yönetişimin, etik ile ilişkisi,
- Etik olmayan davranışların topluma, mesleğe ve bireye yönelik sonuçları,
- İhbarcılık, çıkar çatışmaları, etik ikilem yaratan olaylar ve çözüm yolları.

Şekil 3: Etik Eğitim Süreci

Kaynak: Türker ve diğ., (2016), "Uluslar Arası Eğitim Bildirileri El Kitabı", TÜRMÖB Yayınları, Sayı:482, s:198.

Etik eğitim programının amacı, muhasebe meslek mensuplarının etik davranışı ve karar almalarını genişletmektir. Etik Eğitim Süreci-EES etik eğitimin dört hedefine dayalı olan, öğrenme sürecinde Şekil.5’de gösterilen dört aşamayı belirtmektedir (Türker ve diğ., 2016, s:197).

Aşama 1: Etik Bilginin Arttırılması,

Aşama 2: Etik duyarlılığın geliştirilmesi,

Aşama 3: Etik Yargının Geliştirilmesi,

Aşama 4: Etik Davranışa Bağlılığı Devam Ettirme.

Etik eğitimi, ilk olarak ruhsatlandırma öncesi programda başlayan ve bir muhasebe meslek mensubunun kariyeri boyunca devam eden yaşam boyu bir meslek taahhüdüdür. EES’nin her bir aşaması, mesleki değerler, etik ve tutumun gelişiminde, özel bir ilerleme düzeyiyle ilgilidir.

2.4.5. Uluslararası Eğitim Standardı -5: Staj

Bu Standardın amacı, aday muhasebe meslek mensuplarının, bir meslek mensubu olarak görevlerini yerine getirmeleri için gereken yeterli staj deneyimini tamamlamalarıdır.

Aday muhasebe meslek mensuplarının, bir meslek mensubu olarak görevlerini yerine getirmeleri için gereken teknik yeterlilik, mesleki beceri ve mesleki değerler, etik ve tutumları kazanmış olduklarını gösterebilmeleri için yeterli staj deneyimi gerekli kılınmalıdır.

Staj, aday muhasebe meslek mensubunun aşağıda sayılan vasıtasıyla yeterliliklerini geliştirebilecekleri mesleki bir ortam sağlar (Türker ve diğ.,2016, s:109):

- Hizmetin sunulduğu ortamın farkında olmak,
- İşletmelerin nasıl çalıştığı ve mesleki iş ilişkilerine ilişkin kuruluşların anlayışlarının artırılması,
- Muhasebe işleri ile diğer işletme işlemleri ve faaliyetlerini ilişkilendirme kabiliyetinde olma, Uygulamalarda ve gerçek yaşam koşullarında uygun mesleki değerler, etik ve tutumları geliştirmek,
- Gözetimin uygun seviyelerine göre, sorumluluğun ilerleyen düzeylerde geliştirilmesi fırsatına sahip olmak.

Bir aday muhasebe meslek mensubunun, meslek mensubu olarak görev yapabilmek için düzenlenmesi gerekli olan stajı tamamlaması birçok amaca hizmet eder. Bunlar aşağıda sıralanmıştır:

- Kamu yararının korunmasıdır ve mesleğin güvenilirliği sadece mesleki yeterlik standartlarını karşılayanlara muhasebe meslek mensubu olmaya izin verildiği zaman genişletilebilir.
- IFAC üyesi meslek kuruluşları ve düzenleyici otoriteler, işverenlerin, müşterilerin ve kamunun kendilerinden beklediği kabiliyet ve yeterliliğe muhasebe meslek mensubunun sahip olmasını sağlama sorumluluğunu yerine getirmek.

- Muhasebe meslek mensupları, müşteriler, işverenler ve ilgili paydaşların yetkin mesleki hizmet almalarını sağlamak için, mesleki yetkinliklerini sürekli korumak. (Türker ve diğ.,2016, s:110).

IFAC Staj çalışması kapsamında TÜRMOB, 10.07.2014 tarihinde yayınlamış olduğu “*Staj ve Sınavlara İlişkin Uygulama Yönergesi*” ile Meslek Mensubu olabilmek ve Staja başlayabilmek için 4 yıllık Fakülte ya da Yüksek Okulların; İktisat, İşletme, Kamu Yönetimi, Maliye, Muhasebe ve Denetim, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Uluslararası İlişkiler, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Ekonometri, Siyaset Bilimi, Uluslararası Finans, Ekonomi, Bankacılık ve Sermaye Piyasası, Pazarlama Yönetimi, Bankacılık ve Finans, Pazarlama, Turizm İşletmeciliği, Turizm ve Otel İşletmeciliği veya Hukuk bölümünden mezun olma şartı koymuştur ve Staj süresi 3 yıl olarak belirlenmiştir.

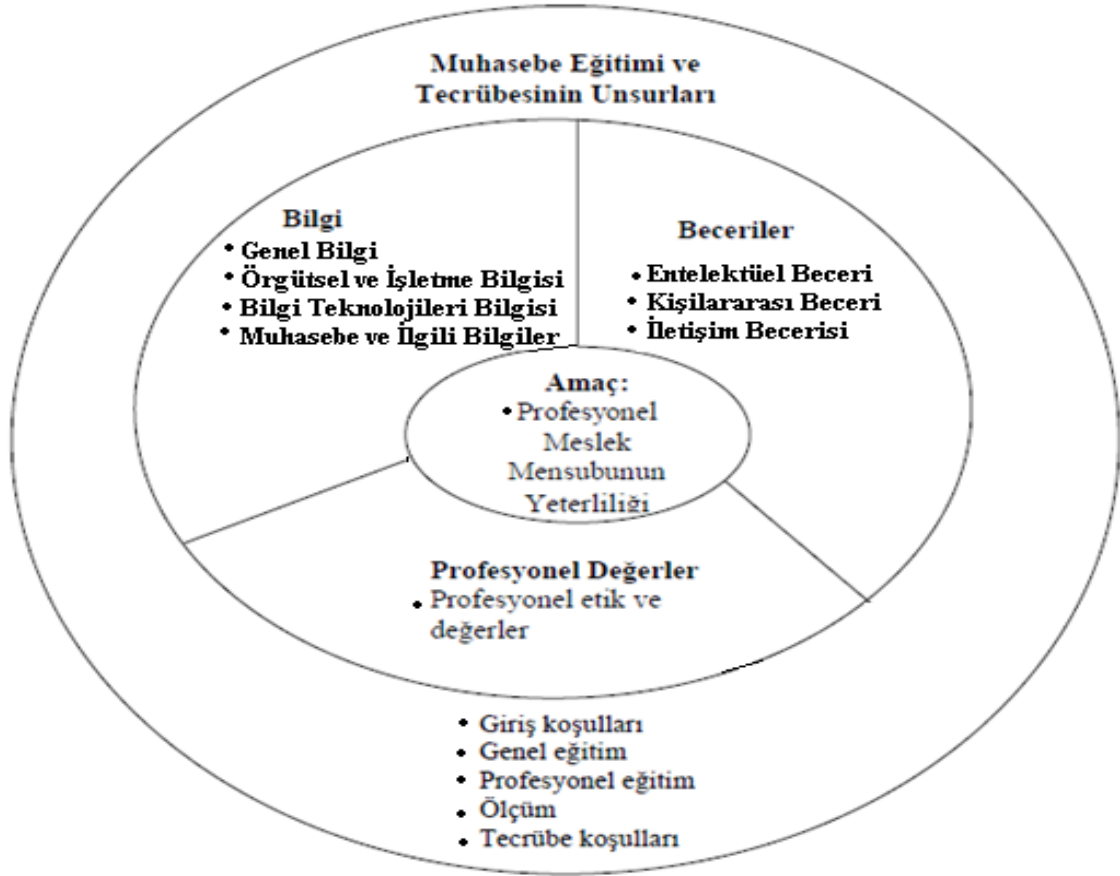
2.4.6. Uluslararası Eğitim Standardı -6: Mesleki Yeterliliğin Değerlendirilmesi

Standardın amacı, aday muhasebe meslek mensuplarının, meslek mensubu olarak görev yapabilmeleri için gereken uygun mesleki yeterlilik seviyesini kazanıp kazanmadıklarını değerlendirmektir.

Standarda; muhasebe meslek mensuplarının mesleki yeterliliklerini eğitim ve tecrübe ile kazanacakları vurgulanarak, muhasebe meslek mensuplarının mesleki yeterliliklerini artırmanın yolunun eğitim ve tecrübe noktalarında kaliteyi artırmaktan geçtiği belirtilmiştir.

Muhasebe meslek mensuplarının mesleki yeterliliklerinin ölçülmesinde de ifade edilen unsurlar dikkate alınmalıdır. Muhasebe meslek mensuplarının yeterliliklerinin ölçülmesi açısından üç boyutta değerlendirilebilir(Beyazıtılı ve Çelik,2006):

- Muhasebe meslek mensubunun mesleki yeterliliğini ifade eden yetkinin elde edilmesi için gerekli olan muhasebe eğitiminin ve tecrübelerinin amacı,
- Bu amacın gerçekleştirilmesi için gerekli bilgi, beceri ve profesyonel değerler,
- Profesyonel meslek mensubunun eğitimi ve tecrübesinin altında yatan unsurlar, açısından değerlendirmek mümkündür.

Şekil 4: Profesyonel Muhasebe Meslek Mensubunun Yeterliliğini Belirleyen Unsurlar

Kaynak: BEYAZITLI, Ercan, Orhan ÇELİK, (2006), “*Profesyonel Muhasebe Mesleğinde Mesleğin Yeterliliğinin Ölçülmesi Ve Bu Konudaki İfac Kuralları*”,

Muhasebe Meslek Eğitimi sınavları, IFAC üyesi veya yetkilendireceği temsil birimleri tarafından uygulanan, temelde yazılı sınavlardır. Gerekli görüldüğünde sözlü olarak ve gruplar ölçeğinde de uygulanabilmektedir. Üst düzeydeki entelektüel becerilerin ölçülmesinde, yer yer senaryo temelli sorular ve vak’a yönteminden yararlanılabilmektedir. Güvenilirliği ve geçerliliği güvenceye alınan değerlendirme süreci, kapsamının genişliği nedeniyle birden çok aşamaya ve zamana bölünebilen sınavlardır. Muhasebe ortamında mesleki yeterliliğin değerlendirilmesi, muhasebe firmaları, düzenleyici otoriteler, işverenler, alıcılar ve toplum nezdinde muhasebe mesleğinden beklenen kalitelerin güvenceye alınmasını sağlamaktadır. Yeterlilik sınavları bireylerin, işletmelerin, üçüncü kişilerin, kurdukları ilişkilerde karşılarındaki kesimlere önem ve değer vermesinin göstergesi olmakta ve muhasebe mesleğini, sadece

yetkin muhasebe meslek mensubu olanların yapabileceğinin kanıtını ortaya koymaktadır (Aydın,2007, s.89).

Türkiye’de muhasebe mesleğini icra etmek için gerekli olan mesleki yeterliliği ölçmek için, TÜRMOB bünyesinde yer alan Temel Eğitim ve Staj Merkezi (TESMER) tarafından staja başlamış ve 3 yıl içinde gerekli eğitimleri almış meslek adaylarına sınav yapılmaktadır. Yeterlilik sıvanı ile ilgili bilgiler 19.08.2014 Tarih ve 29093 sayılı R.G.’de yayımlanan "Yeminli Mali Müşavirlik ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" te yayınlanmıştır.

2.4.7. Uluslararası Eğitim Standardı -7: Sürekli Mesleki Gelişim

Bu standardın amacı, müşterilerin, işverenlerin ve diğer paydaşların gereksinimlerini karşılamak için kamu yararına, yüksek kaliteli hizmetler sunmak amacıyla gerekli olan Sürekli Mesleki Gelişim-SMG yapma yoluyla muhasebe meslek mensuplarının İMG’den sonraki yeterliliklerini geliştirmeleri ve korumalarını sağlamaktır.

Bir muhasebe meslek mensubu olarak, verimli bir şekilde çalışmak için gerekli bilgi gereksinimi sürekli artmaktadır. Muhasebe meslek mensupları, mesleki yeterlilik göstermek için sürekli artan beklentilerle karşı karşıyadırlar. Bu baskılar, her sektördeki muhasebe meslek mensupları için geçerlidir. Muhasebe meslek mensuplarının kamu beklentilerini yapabilmeleri açısından, mesleki yeterliliğin sürekli geliştirilmesi ve korunması ile yaşam boyu öğrenim çok önemlidir. Muhasebe mesleği, sürekli değişen bir ortamda faaliyet gösterdiğinden, IFAC üye kuruluşlarının, SMG politikalarını ve bu UES’in uygulanmasını dönemsel olarak gözden geçirmeleri uygun olabilir.

Tek başına SMG’yi yerine getirmek, tüm muhasebe meslek mensuplarının her zaman yüksek kaliteli mesleki hizmetler sağlayacağını garanti etmez. Yüksek kaliteli hizmetler, etik davranış, mesleki yargı, tarafsız bir tutum ve uygun düzeyde bir denetim gerektirir. Ayrıca, bir SMG programına katılan her muhasebe meslek mensubu da bu programın tüm faydalarını elde etmeyecektir. Elde edilecek verim, muhasebe meslek mensubunun öğrenme taahhüdü ve kapasitesine bağlı olarak değişiklik gösterecektir.

Ancak, SMG muhasebe meslek mensuplarının rolleriyle ilgili mesleki yeterlilik geliştirmelerine ve korumalarına imkan vermede önemli bir rol oynar. Dolayısıyla, bazı doğal kısıtlamalara rağmen SMG kamu güvenini ve itimadını korumada önemli bir unsurdur. Ölçülen, izlenen ve değerlendirilen iyi kurulmuş bir SMG programı, IFAC üyesi meslek kuruluşlarının kalite güvence süreçlerinin bir parçasını oluşturabilir. Diğer kalite güvence süreçleri, muhasebe meslek mensuplarının çalışmalarının (meslek mensubu tarafından yerine getirilen SMG'nin incelenmesini kapsayabilir), soruşturma ve kusurlu uygulamalar için disiplin süreçlerinin kalite güvence incelemelerini kapsayabilir.

Yaşam boyu öğrenme, kişisel, medeni, sosyal ve istihdamla alakalı perspektiflerden bilgi, yetenek, değer, etik ve yaklaşımı ilerletmek amacıyla yürütölen resmi ya da gayri resmi tüm öğrenme ve gelişim faaliyetlerini temsil eder. Yaşam boyu öğrenme, muhasebe alanlarına veya başka alanlara dahil olmadan, bağımsız olarak, tüm muhasebe meslek mensupları için geçerlidir (Türker ve diğ., 2016, s.132).

Muhasebe meslek mensuplarının, uluslararası kabul görececek seviyede bir yetkinliğe ulaşmaları ve bu yetkinliği koruyarak geliştirmeleri sağlanmalıdır. Eğitim ve staj yoluyla edinilen yetkinliğin korunması ve geliştirilmesi, sürekli mesleki gelişimle olanaklıdır. Mesleğin, bu üç alanda (eğitim, staj, sürekli mesleki gelişim); yüksek standartlar kurması ve bunları yerine getirmesi gerekmektedir (www.tesmer.org.tr).

Diğer yandan muhasebe mesleği açısından sürekli meslek içi eğitim bir gereklilik ve zorunluluktur. Bilim ve teknolojiadaki hızlı değişim ve gelişme, paralelinde bir dizi değişikliği ve yeniliği de getirmiştir. Bu değişiklikler ve gelişmeler hayatın her alanını kapsamakla birlikte, özellikle muhasebe mesleği bu değişiklerden oldukça etkilenmiştir. Örneğin manuel olarak yapılan muhasebe işlemleri yerine bilgisayarla muhasebe işlemlerinin yürütölmesine bırakırken, globalleşme ile uluslararası muhasebe standartları uygulamasının gündeme gelmesi gibi. Son zamanlarda gerçekleşen bir çok değişime muhasebeciler uyum sağlamak zorunda kalmışlardır. Muhasebe alanında yaşanan değişikliklerin bazıları şunlardır (Şengel,2010,s.84):

- Muhasebe ve denetim standartlarındaki değişimler,
- Yeni kanunlar ve düzenlemeler,
- Karmaşık vergi sistemi,
- Bilgisayarların kullanımının artması,
- E-ticaret,
- Uluslararası yatırımların artması,
- Kâr amaçlı olmayan kuruluşlara duyulan ihtiyaç,
- Finansal hesapların daha iyi biçimde, tek düzende raporlanmasına duyulan ihtiyaç.

Meslek Mensuplarının bu değişimlere ayak uydurmaları ve Sürekli Mesleki Gelişmeleri için aşağıda gösterilen faaliyetleri yapmaları önerilebilir (Türker ve diğ., 2016, s.129):

- Kurslara, konferanslara ve seminerlere katılma,
- Kendi kendine yönlendirilen öğrenme,
- İş başında eğitim,
- Teknik komitelere katılım ve görev alma,
- Mesleki sorumluluklarla ilgili bir alanda bir ders veya SMG faaliyetleri geliştirme,
- Mesleki sorumluluklarla ilgili resmi eğitim,
- Konferanslara, bilgilendirme oturumlarına ya da tartışma gruplarına konuşmacı olarak katılma,
- Teknik, mesleki ya da akademik nitelikte makaleler, raporlar ya da kitaplar yazma,
- Mesleki yayınları veya dergileri okumak dahil olmak üzere, muhasebe meslek mensubunun rolüne uygulanmak üzere araştırma yapma,
- Mesleki yenileme sınavına veya diğer resmi sınavlara katılma,
- Üstad ya da koç olarak mesleki gelişim desteği sağlam,
- Sektörde faaliyet gösteren bir üstad ya da koçtan mesleki gelişim desteği alma.

14 Ocak 2014’de yürürlüğe giren bu standarda göre IFAC üyesi meslek kuruluşları, muhasebe meslek mensuplarının SMG faaliyetlerini ölçmek için üç modelden: çıktı- esaslı, girdi-esaslı ya da karma yaklaşımdan, tercih ettikleri yaklaşımı kuracaklardır.

Çıktı-esaslı bir yaklaşım uygulamakta olan IFAC üyesi meslek kuruluşları, her bir muhasebe meslek mensubundan, aşağıda belirtilen hususları yerine getiren kanıtları dönemsel olarak ibraz etmek yolu ile geçerli yetkinliği geliştirmekte ve muhafaza etmekte olduklarını göstermelerini talep etmelidirler (Türker ve diğ.,2016,s.130, md.14):

- Yetkili bir kaynak tarafından doğrulanmış olması ve
- Geçerli bir yetkinlik değerlendirme yöntemi ile ölçülmüş olması.

Girdi-esaslı bir yaklaşım uygulamakta olan IFAC üyesi meslek kuruluşları, her bir muhasebe meslek mensubundan aşağıda belirtilen hususları yerine getirmelerini talep edeceklerdir (Türker ve diğ. ,2016,s.131,md.15):

- Her üç yıllık dönemde, 60 saati veya eşdeğer miktarda öğrenme ünitesi doğrulanabilir olmak üzere, en az 120 saat veya eşdeğer öğrenme ünitesine eşit, geçerli mesleki gelişim faaliyetini tamamlamak;
- Her yıl ilgili mesleki gelişim faaliyetinin en az 20 saatini (veya eşdeğer öğrenme ünitesini) tamamlamak,
- Yukarıda belirtilen şartları sağlamak üzere öğrenme faaliyetlerini ölçmek.

Karma Yaklaşım; Girdi-esaslı ve çıktı-esaslı yaklaşımların bir karışımını uygulamakta olan IFAC üyesi meslek kuruluşları, girdi-esaslı ve çıktı-esaslı sistemlere dair bu UES 'te belirtilen ilkeleri uygun şekilde takip edeceklerdir (Türker ve diğ.,2016, s.132).

2.4.8. Uluslararası Eğitim Standardı -8: Profesyonel Denetçiler İçin Gerekli Yeterlilik Şartları

Standardın amacı, muhasebe meslek mensuplarının ehil denetçiler olarak çalışmalarını gerektiren belirli yetenekleri edinmelerini ve bunu korumalarını sağlamaktır.

Uluslararası eğitim standartları, spesifik sektör ve alanlarda çalışan denetim profesyonelleri de dahil olmak üzere tüm denetim profesyonelleri ve denetçiler için gerekli olan yetkinlikleri belirlemiştir.

Denetçiler için belli bir Standardın bulunması, hem bu alanda yeterlilik performansı için gerekli olan uzman bilgi ve beceriler nedeniyle hem de kamu ve diğer üçüncü tarafların tarihsel finansal bilginin denetimine olan güveni nedeniyle gereklidir.

Standart denetçilerin gereksinim duyduğu mesleki bilgi, mesleki beceriler ve mesleki değerler, mesleki etik ve tutumların asgari seviyelerini saptar. Denetim sözleşmesi, takımının hepsinin gereksinim duyduğu her türlü yetenek ve yeterliliği açıklamaz. Denetçiler bir denetim firmasının bir üyesi olarak veya daha küçük denetim görevlerinde tek sorumluluğa sahip bir birey olarak çalışabilir. Bir denetim görevinin farklı sorumluluk düzeyleri, farklı düzeylerde yeterlilik talebini gündeme getirecektir. (Türker ve diğ., 2016, s.148).

Standart mali tablo denetimine özgü mesleki becerilerin geliştirilmesini ve uygulanmasını tasvir etmektedir. Uluslararası Eğitim Standartları-3'ün bu becerilerden bazılarını tüm profesyonel muhasebeciler için gerekli kılmasına rağmen, denetim profesyonellerinden bu becerileri denetim alanında geliştirmeleri ve uygulamaları beklenmektedir.

Standart bireylerin mali tablo denetimi görevlerini ifa etmeden önce ilgili alanda belirli bir süre iş tecrübesi kazanmasını gerekli kılmaktadır. Meslek mensuplarının bu tecrübeyi profesyonel muhasebeci olmadan önce, olurken veya olduktan sonra kazanabilirler. İş tecrübesinin uygun bir kurumda bir denetimci gözetimi altında kazanılması uygun olacaktır. Tecrübe bireylerin standartlarda belirtilen gerekli yeteneklere ve yetkinliklere sahip olduklarını göstermelerine fırsat verecek yeterli derinlikte ve uzunlukta olmalıdır (Aydın, 2007, s.98).

Denetim profesyoneli olmadan önce bireylerin yetenek ve yetkinliklerinin değerlendirilmesi beklenmektedir. Bu değerlendirme IFAC üyesi bir kuruluş, üçüncü bir taraf, üye kuruluşun denk denetim süreci, bir denetim firmasının kalite kontrol sistemi veya bunların birleşimi tarafından yapılabilir. Bazı üye kuruluşların bu şartları kendi uzmanlaşma sürecine eklemeleri muhtemeldir. Bu durumda, bireyler profesyonel muhasebeci oldukları anda profesyonel denetçi olmuş gibidirler ve değerlendirme

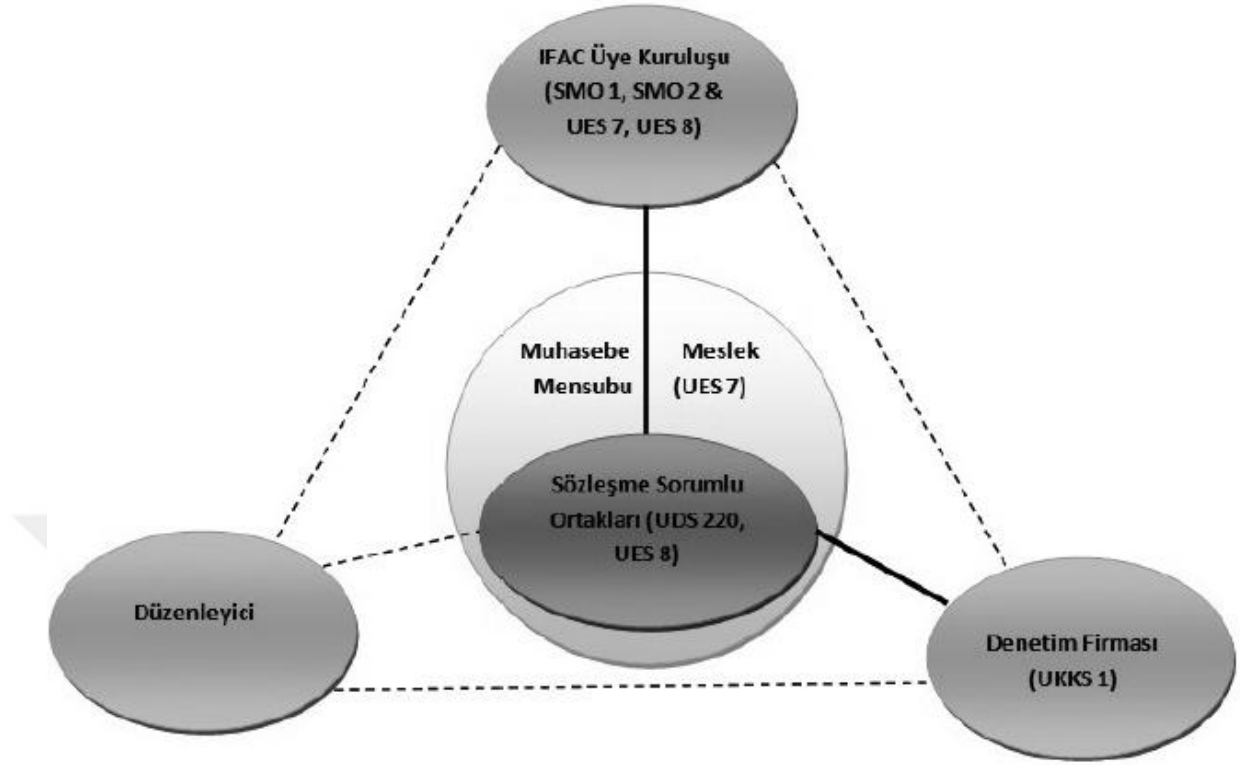
uzmanlaşmadan hemen önce yapılabilir. Diğer durumlarda, önerilen standartlarda belirtilen yetenekler, denetim lisansı verilmeden önce profesyonel muhasebeci olduktan sonra kazanılacaktır.

Türkiye’de Denetçi olmak için, YMM ya da Bağımsız Denetçi Ünvanı olması şartı vardır. Y.M.M olma şartları 14.05.2015 tarihinde yayımlanan “*Yeminli Mali Müşavirlik ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Staj Yönetmeliği*”nde açıklanmıştır.

Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu, **Sözleşme Sorumlu Ortağı’nı**; Denetim organizasyonunda, sözleşmeden ve sözleşmenin performansından ve firma adına çıkarılan denetim rapordan sorumlu olan ve gerektiğinde, bir mesleki, hukuki veya düzenleyici organdan uygun yetkiye sahip ortak veya diğer kişiler, olarak tanımlamıştır (Türker ve diğ., 2016, s.174).

Bu Standart kapsamında belirtilen faktörler dışındaki diğer faktörler, bir muhasebe meslek mensubunun, gerektiğinde, bir Sözleşme Sorumlu Ortağı görevini yerine getirmesi için mesleki, yasal ya da düzenleyici otoriteden uygun yetkiyi alıp almadığını belirler. Birçok yargı bölgesinde, mevzuat, düzenleme veya bir düzenleyici bir Sözleşme Sorumlu Ortağının görevini yerine getirebilecek kuralları koyar ve uygular. Lisanslama rejimleri, denetim kurallarında büyük ölçüde değişiklik gösterir. Lisanslamanın, IFAC üyesi meslek kuruluşunun yetkisi dahilinde olmadığı yerlerde, IFAC üyesi meslek kuruluşu bu standart’ta belirtilen mesleki yeterlilik kurallarını karşılayabilsin diye, bu kuruluşlar, lisanslama rejimini etkilemek için *IAESB Tarafından Yayınlanan Muhasebe Meslek Mensupları için Uluslar arası Eğitim Standartları ve Diğer Bildiriler* tanımlandığı gibi ellerinden gelen çabayı göstereceklerdir (Türker ve diğ.,2016, s:175).

Bağımsız çalışan muhasebe meslek mensuplarını içeren, denetim firması, bir denetim görüşünü söz konusu denetim firmasının yasal bir temsili olarak kimin bildirilebileceğini tanımlar. Çoğu denetim firması ortaklık yapısı içerisinde faaliyet gösterir ve ortaklık içerisinde ortaklar söz konusu denetim firmasında Sözleşme Sorumlu Ortağı görevini kimin yürütebileceğine karar verir.

Şekil 5: Bir Sözleşme Sorumlu Ortağının Mesleki Yeterliliğini Etkileyen Paydaşlar

Kaynak: Türker ve diğ., (2016), "Uluslararası Eğitim Bildirileri El Kitabı", TÜRMOB Yayınları, Sayı:482, s:176.

Yukarıdaki tabloda Sözleşme Sorumlu Ortağın Mesleki yeterliliğini etkileyen paydaşlar gösterilmiştir. Buna göre, denetçinin denetim faaliyetinde bulunması için gerekli olan mesleki beceriler ile denetim sürecinde uyması gerekenlere sınırlama getirilmiştir.

3. BÖLÜM: TÜRKİYE’ DE UYGULANAN MUHASEBE EĞİTİMİNİN ULUSLARARASI MUHASEBE EĞİTİMİ STANDARTLARI-2 (UES-2) AÇISINDAN ANALİZİ: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Araştırmanın bu bölümünde Üniversitelerin Lisans ve Önlisans düzeyinde verilen muhasebe derslerinin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlara uygunluğu ve bu bölümde okuyan öğrencilerin mesleğe yönelmesine ya da muhasebe derslerinde başarılı olmasının derslere bakış açısı ile ilgili; araştırmanın önemi ve amacına, kapsam ve kısıtlarına, yöntemine, araştırma kapsamında kullanılan ölçek hakkında bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca bu bölümde araştırma kapsamında oluşturulmuş hipotezler ve bu hipotezlerin testleri yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Türkiye’de bulunan üniversitelerde Lisans ve Önlisans düzeyinde verilen muhasebe eğitiminin, Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarından olan UES-2: Muhasebe Eğitim Programlarının İçeriği standardına uygunluk sürecinde muhasebe eğitimi alan öğrencilerin verilen bu derslerin standartlara uygunluğu ve öğrencilerin bakış açılarını araştırmaktır.

UES-2 de muhasebe meslek mensubu olabilmek için alınması gereken eğitimler ve şartlar yer almaktadır. Bu şartlardan yola çıkarak araştırmada, Sakarya Üniversitesi İşletme bölümü lisans öğrencileri ile Meslek Yüksek Okulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları öğrencilerinin bu standart kapsamında mevcut durumunun tespiti esas amaç olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda İşletme Bölümü 3. ve 4. Sınıf öğrencileri ile Muhasebe ve Vergi Uygulamaları öğrencilerine aldıkları muhasebe eğitimi ile ilgili anket uygulanmıştır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Kısıtları

IFAC’ın yayınlamış olduğu Standartlar kapsamında TÜRMOB, 10.07.2014 tarihinde yayınlamış olduğu “*Staj ve Sınavlara İlişkin Uygulama Yönergesi*” ile Meslek Mensubu olabilmek ve Staja başlayabilmek için 4 yıllık Fakülte ya da Yüksekokulların; İktisat, İşletme, Kamu Yönetimi, Maliye, Muhasebe ve Denetim, Çalışma Ekonomisi ve

Endüstri İlişkileri, Uluslararası İlişkiler, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Ekonometri, Siyaset Bilimi, Uluslararası Finans, Ekonomi, Bankacılık ve Sermaye Piyasası, Pazarlama Yönetimi, Bankacılık ve Finans, Pazarlama, Turizm İşletmeciliği, Turizm ve Otel İşletmeciliği veya Hukuk bölümünden mezun olma şartı koymuştur.

Bu bağlamda; Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme bölümü öğrencileri ile Geyve, Ali Fuat Cebesoy, Hendek, Karasu ve Sakarya Meslek Yüksek Okulu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümü öğrencileri bu araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Araştırmaya konu olan adı geçen bölümlerde okuyan öğrencilerden mezuniyet aşamasında olan İşletme bölümü 3.ve 4. Sınıf Öğrencileri ve Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümü 2. Sınıf Öğrencileridir. Yapılan çalışmalar sonucu İşletme bölümündeki 376 öğrenciden 224 anket formu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümündeki 760 öğrenciden 167 anket formu elde edilmiştir (okulda bulunmama, anket formunun doldurulmasının istememesi ve MYO 3+1 programı kapsamında öğrencilerini işyeri uygulamasında olması gibi nedenlerle). Elde edilen bu anket formlarının her biri incelenerek analize imkân tanımayacak kadar eksik bırakılan veya ters kodlu sorulara verilen tutarsız yanıtlar sayesinde gelişigüzel doldurulduğu tespit edilen 65 adet anket formu analizlerden çıkarılarak İşletme bölümünde 175, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümünde 151 katılımcının anket formu analiz kapsamına alınmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi için SPSS 20.0 programı kullanılmıştır.

3.3. Araştırma Verilerinin Analizi

Araştırmada öncelikli olarak güvenilirlik düzeyinin tespiti için güvenilirlik testi yapılmış ve güvenilirlik katsayısı Cronbach Alpha değeri öğrencilerin muhasebe eğitimine bakış açılarının belirlenmesine yönelik soruların bulunduğu kısım için lisans düzeyindeki öğrencilere uygulanan anket için 0,782 ve önlisans düzeyindeki öğrencilere uygulanan anket için 0,842 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuca göre anketlerin oldukça güvenilir olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

3.4. Araştırmanın Yöntemi ve Kullanılan Ölçek

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada araştırma yöntemi olarak ise nitel araştırma yöntemleri benimsenmiştir. Kullanılan ölçeğin alt boyutlarına ilişkin ölçülen skewness ve kurtosis değerlerine bakılarak, verilerin normal dağılıma sahip olduğu kanısına varılmış ve bu nedenle kullanılan istatistikî testler, uygun veri türleri için parametrik analiz tekniklerinden seçilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan istatistik testler, aralarında anlamlı farklılıklar aranan değişkenlerin grup sayısına, bu gruplara ait verilerin türüne ve testin amacına bağlı olmak üzere Faktör Analizi, F-Testi ve One-Way ANOVA testleri olarak belirlenmiştir.

3.5. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada Lisans ve Önlisans öğrencileri için ayrı ayrı anket uygulaması yapıldığı için her ankete yönelik hipotezler kendi içinde belirlenmiştir.

3.5.1. Lisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Dersleri İçin Kurulan Hipotezler

- Lisans düzeyinde verilen muhasebe dersleri ile ilgili geliştirilen hipotezler;

H0: Lisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans dersleri Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları-2 (UES-2) ile uyumlu değildir.

H1: Lisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans dersleri Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları-2 (UES-2) ile uyumludur.

- Lisans düzeyinde okuyan öğrencilerin muhasebe ve finans derslerine olan görüşlerine ilişkin geliştirilen hipotezler;

H0: Muhasebe mesleği için lisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans dersleri yeterli değildir.

H1: Muhasebe mesleği için lisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans dersleri yeterlidir.

3.5.2. Önlisans Düzeyinde Verilen Muhasebe Dersleri İçin Kurulan Hipotezler

- Önlisans düzeyinde verilen muhasebe dersleri ile ilgili hipotezler;

H0: Önlisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans dersleri Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları-2 (UES-2) ile uyumlu değildir.

H1: Önlisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans dersleri Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları-2 (UES-2) ile uyumludur.

- Önlisans düzeyinde okuyan öğrencilerin muhasebe ve finans derslerine olan görüşlerine ilişkin hipotezler;

H0: Muhasebe mesleği için önlisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans dersleri yeterli değildir.

H1: Muhasebe mesleği için önlisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans dersleri yeterlidir.

3.6. Araştırmanın Bulguları

İlgili meslek kanunu SMMM olabilmek için, 4 yıllık Fakülte ya da Yüksekokulların; İktisat, İşletme, Kamu Yönetimi, Maliye, Muhasebe ve Denetim, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, Uluslararası İlişkiler, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, Ekonometri, Siyaset Bilimi, Uluslararası Finans, Ekonomi, Bankacılık ve Sermaye Piyasası, Pazarlama Yönetimi, Bankacılık ve Finans, Pazarlama, Turizm İşletmeciliği, Turizm ve Otel İşletmeciliği veya Hukuk bölümünden mezun olma şartı koymuştur. Bu bağlamda Araştırma kapsamında Sakarya Üniversitesinin ilgili fakültelerinde verilen dersler incelenmiştir.

Sakarya Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin ilgili bölümlerde verilen muhasebe dersleri Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Siyasal Bilgiler Fakültesinde Verilen Muhasebe Dersleri

BÖLÜMÜ	DERS ADI	Z/S*
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	Genel Muhasebe	Z
	Envanter Bilanço ve Şirketler Muhasebesi	S
Finansal Ekonometri	Genel Muhasebe	Z
	Finansal Matematik	Z
	Envanter Bilanço ve Şirketler Muhasebesi	Z
	Finansal Yönetim	Z
	Sermaye Piyasaları	Z
	Uluslar arası Finans	Z
	Türkiye'nin Finansal Göstergeleri	S
	Finansal Tablo ve Analizi	S
	Bilgisayarlı Finans Uygulamaları	S
	Bankacılık ve Finans	S
	Finansal Piyasalarda Temel ve Teknik Analiz	S
	Davranışsal Finans	S
	Sermaye Piyasaları Mevzuatı	S
İktisat	Genel Muhasebe	Z
	Envanter Bilanço ve Şirketler Muhasebesi	Z
	Finansal Yönetim	S
	Maliyet Muhasebesi	S
	Bankacılık ve Finansal Kurumlar	S
Maliye	Genel Muhasebe	Z
	Bilgisayarlı Muhasebe	S
	Envanter Bilanço ve Şirketler Muhasebesi	S
	Finansal Yönetim	S
	Devlet Muhasebesi	S
	Bütçe Uygulamaları	S
	Maliyet Muhasebesi	S
	Finansal Tablo ve Analizi	S
	Sermaye Piyasaları	S
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Genel Muhasebe	Z
Uluslar arası İlişkiler	Genel Muhasebe	Z
	Bankacılık ve Finans ekonomisi	S

*Z: Ders müfredatında zorunlu olarak verilen ders

*S: Ders müfredatında seçmeli olarak verilen ders

Kaynak: www.ebs.sabis.sakarya.edu.tr

Araştırma kapsamında Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi'nin ilgili bölümlerde verilen muhasebe dersleri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: İşletme Fakültesinde Verilen Muhasebe Dersleri

BÖLÜMÜ	DERS ADI	Z/S*
İnsan Kaynakları Yönetimi	Genel Muhasebe	Z
	Finansal Yönetim	S
	Envanter Bilanço	S
İşletme	Genel Muhasebe	Z
	Envanter Bilanço	Z
	Finansal Yönetim	Z
	Şirketler Muhasebesi	Z
	Sermaye Piyasaları	Z
	Maliyet Muhasebesi	Z
	Yönetim Muhasebesi	Z
	Çevre Muhasebesi	S
	Bilgisayarlı Muhasebe	S
	Muhasebe Uygulamaları	S
	Muhasebe Bilişim Sistemleri	S
	Finansal Kurumlar	S
	Bankacılık ve Finans	S
	Muhasebe Denetimi	S
	Portföy Analizi	S
	İşletme Bütçeleri	S
	Finansman Teknikleri	S
	Davranışsal Finans	S
	Sigorta İşlemleri Muhasebesi	S
	Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi	S
	Kalite Maliyetleri	S
Yatırım Projelerinin Değerlendirilmesi	S	
Mali Tablo Analizi	S	
Sağlık Yönetimi	Genel Muhasebe	Z
	Sağlık İşletmelerinde Maliyet Muhasebesi	Z
	Yönetim Muhasebesi	S
	Envanter Bilanço	S
	Sağlık İşletmelerinde Mali Analiz	S
Turizm İşletmeciliği	Genel Muhasebe	Z
	Bilgisayarlı Muhasebe	S
	Sermaye Piyasaları	S

Tablo 4'ün devamı;

BÖLÜMÜ	DERS ADI	Z/S*
Uluslararası Ticaret	Genel Muhasebe	Z
	Envanter Bilanço	Z
	Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi	Z
	Yönetmel Finans	Z
	Maliyet ve Yönetim Muhasebesi	S
	Dış Ticaret Finansı	S
Yönetim Bilişim Sistemleri	Genel Muhasebe	Z
	Finansal Yönetim	Z
	Maliyet Muhasebesi	Z
	Muhasebe Bilişim Sistemleri	S
	Yönetim Muhasebesi	S
	Bankacılık ve Finans Ekonomisi	S

*Z: Ders müfredatında zorunlu olarak verilen ders

*S: Ders müfredatında seçmeli olarak verilen ders

Kaynak: www.ebs.sabis.sakarya.edu.tr

Hukuk Fakültesi'nde eğitim verilen 4 yıllık Hukuk bölümünde Muhasebe ve Finans ile ilgili zorunlu ya da seçmeli ders bulunmamaktadır.

Araştırma kapsamına dâhil edilmiş olan Sakarya Üniversitesi Meslek Yüksek Okullarının Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümünde verilen ders içerikleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 5: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümünde Verilen Muhasebe Dersleri

BÖLÜMÜ	DERS ADI	Z/S*
Muhasebe ve Vergi Uygulamaları	Bilgisayar ve Büro Programları	Z
	Büro Yönetimi ve İletişim	Z
	Finansal Muhasebe	Z
	Muhasebe Mevzuatı ve Meslek Etiği	Z
	Şirketler Muhasebesi	Z
	Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri	Z
	Finansal yönetim	Z
	Muhasebe Uygulamaları ve Ticari Belgeler	Z
	Muhasebe Denetimi	Z
	Bilgisayarlı Muhasebe Uygulamaları	Z
	Mali Tablo Analizi	Z
	Türk Vergi Sistemi	Z
	Maliyet Muhasebesi	Z
	Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi	S
	Finansal Yatırım Araçları	S
	İnşaat Muhasebesi	S
	Muhasebe Standartları	S
Yönetim Muhasebesi	S	
Vergi Uygulamaları	S	

*Z: Ders müfredatında zorunlu olarak verilen ders

*S: Ders müfredatında seçmeli olarak verilen ders

Kaynak: www.ebs.sabis.sakarya.edu.tr

SMMM olabilmek için TÜRMOB tarafından belirlenmiş 3 yıllık staj süresinde SGS' yi (Staj Giriş Sınavı) kazanmış meslek mensubu adaylarına, TESMER tarafından meslek stajı boyunca eğitim CD'sinde yer alan ders konularından 9 bölümden oluşan test sınavı şeklinde uygulama yapılmaktadır. Uygulanan bu sınavlarda yer alan dersler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6: SMMM Meslek Mensubu Adayı Staj Eğitim Seti Ders İçeriği

1.Bölüm	2. Bölüm
Defter ve Belgeler-1	Defter ve Belgeler-2
Finansal Piyasalar-1	Finansal Piyasalar-2
Hizmet Pazarlaması-1	Hizmet Pazarlaması-2
İnsan Kaynakları Yönetimi-1	İnsan Kaynakları Yönetimi-2
İstatistik-1	İstatistik-2
Maliyet Muhasebesi-1	Maliyet Muhasebesi-2
Ticaret Hukuku	Muhasebe Meslek Hukuku-1
Uluslararası Muhasebe Kuruluşları	Türkiye Muhasebe Standartları-1
	Örgütsel Davranış
	Ticaret Hukuku
3. Bölüm	4. Bölüm
Beyannameler-1	Bilişim Teknolojileri Bilgisi-2
Bilişim Teknolojileri Bilgisi-1	Muhasebe Denetimi-1
Finansal Yönetim-1	Finansal Yönetim-2
Hizmet Pazarlaması-3	Maliyet Muhasebesi-4
Maliyet Muhasebesi-3	Muhasebe Meslek Hukuku-3
Muhasebe Meslek Hukuku-2	Türkiye Muhasebe Standartları-3
Türkiye Muhasebe Standartları-2	Sermaye Piyasası Mevzuatı-1
Sosyal Güvenlik Hukuku-1	Sosyal Güvenlik Hukuku-2
Ticaret Hukuku	Vergi Hukuku-1
5.Bölüm	6. Bölüm
Muhasebe Denetimi-2	Muhasebe Denetimi-3
Finansal Yönetim-3	Ekonomik Göstergelerin Yorumlanması-1
Mesleki Değerler ve Etik-1	Finansal Yönetim-4
Sermaye Piyasası Mevzuatı-2	Mesleki Değerler ve Etik-2
İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	Proje Yönetimi-1
Vergi Hukuku-2	Vergi Hukuku-3
Yönetim Bilişim Sistemleri-1	Yönetim Bilişim Sistemleri-2
Yönetim Muhasebesi-1	Yönetim Muhasebesi-2

Tablo 6'nın devamı;

7. Bölüm	8. Bölüm
Ekonomik Göstergelerin Yorumlanması-2	Büro Yönetimi-1
Finansal Tablo Analizi-1	Dış Ticaret İşlemleri Mevzuatı-1
Muhasebe Bilgi Sistemleri	Ekonomik Göstergelerin Yorumlanması-3
Proje Yönetimi-2	Finansal Tablo Analizi-2
Uluslararası Denetim Standartları	Risk Yönetimi ve İç Denetim-1
Küreselleşme ve Uluslararası İşletmecilik-1	Sınai Haklar-1
Vergi Hukuku-4	Küreselleşme ve Uluslararası İşletmecilik-2
Yönetim Muhasebesi-3	Vergi Hukuku-5
Yönetim ve Stratejik Karar Alma	Yönetim Muhasebesi-4
9. Bölüm	
Büro Yönetimi-2	
Dış Ticaret İşlemleri Mevzuatı-2	
Ekonomik Göstergelerin Yorumlanması-4	
Finansal Tablo Analizi-3	
Risk Yönetimi ve İç Denetim-2	
Sınai Haklar-2	
Küreselleşme ve Uluslararası İşletmecilik-3	
Vergi Hukuku-6	
Yönetim Muhasebesi-5	

Kaynak: E-USE Stajyer Eğitimi, www.euse2.tesmer.org.tr.

19 Ağustos 2014 tarih ve 29093 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yeminli Mali Müşavirlik ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile değişen 16 Ocak 2005 tarih ve 25702 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış Sınav Yönetmeliği'ne göre, 3 yıllık staj süresini tamamlamış Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınavlarına katılacak muhasebe meslek adayları aşağıdaki tabloda verilen derslerden uygulamaya yönelik sınava tabi tutulmaktadır.

Tablo 7: Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Yeterlilik Sınavı Ders İçeriği

Ders Adı	Ders İçeriği
Finansal Muhasebe	
Finansal Tablo ve Analizi	
Maliyet Muhasebesi	
Muhasebe Denetimi	
Vergi Mevzuatı ve Uygulaması	
Hukuk	Ticaret Hukuku, Borçlar Hukuku, İş Hukuku, SSK ve Bağ-Kur Mevzuatı, İdari Yargılama Hukuku
Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Meslek Hukuku	
Sermaye Piyasası Mevzuatı*	
*19 Ağustos 2014 tarihinden sonra 3568 sayılı Yasa'nın 6. maddesinin 2. fıkrasının (a), (b), (c), (d), (e), (f), (g), (h) ve (i) bentleri uyarınca, 3 yıllık hizmet süreleri, staj süresinden sayılmış veya sayılacak adaylar bu sınav konusundan sorumlu olacaklardır. 2015 yılı öncesinde staja giriş sınavlarında başarılı olmuş adaylar sorumlu olmayacaklardır.	

Kaynak: <http://www.tesmer.org.tr/>

Araştırmada Lisans ve Önlisans öğrencileri için ayrı ayrı anket uygulaması yapıldığı için her ankete yönelik bulgular kendi içinde analiz edilecektir.

3.6.1. İşletme Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan İşletme bölümü öğrencilerinin; okuduğu sınıf, yaş, gelir durumu, cinsiyet, mezun olunan lise gibi demografik özellikleri Tablo 8’te yer almaktadır.

Tablo 8: İşletme Bölümü Öğrencilerinin Demografik Bilgileri

		f	%
Sınıf	3. Sınıf	111	%63,4
	4. Sınıf	64	%36,6
	Toplam	175	%100
Yaş	20	4	%2,3
	21	48	%27,4
	22	48	%27,4
	23	46	%26,3
	24 +	29	%16,6
	Toplam	175	%100
Gelir Durumu	0-400 TL	22	%12,6
	401-600 TL	51	%29,1
	601-800 TL	38	%21,7
	801-1000 TL	28	%16,0
	1001 +	36	%20,6
	Toplam	175	%100
Cinsiyet	Kız	97	%55,4
	Erkek	78	%44,6
	Toplam	175	%100
Mezuniyet (Lise)	Tic. Meslek Lisesi	5	%0,30
	Düz Lise	95	%54,2
	Anadolu Lisesi	59	%33,7
	Diğer	16	%9,10
	Toplam	175	%100

Yukarıdaki tablo’ya göre ankete katılan lisans öğrencilerinin %63,4’ü 3.sınıf öğrencisidir. Yaş grubu dağılımına bakıldığında 21-23 yaşlarındaki öğrenciler ağırlıkta olduğu görülmektedir. Öğrencilerin aylık gelirleri eşite yakın dağılım göstermektedir. Ankete katılan lisans öğrencilerin %55,4’ü kız öğrencilerden oluşmaktadır ve öğrenciler çoğunlukla Düz Lise mezunudur.

Çalışmada araştırmaya dâhil olan Sakarya Üniversitesi İşletme bölümünün ders müfredatı için kurulan hipotezler test edilmiştir.

Tablo 9: Lisans Düzeyi Muhasebe ve Finans Derslerinin Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları İle Karşılaştırılması

SMMM Yeterlilik Sınavı Dersleri	SMMM Staj Sürecinde Verilen Dersler	Lisans Düzeyinde Verilen Dersler
Finansal Muhasebe		Genel Muhasebe
		Envanter Bilanço
Finansal Tablo ve Analizi	Finansal Tablo Analizi	Mali Tablo Analizi
	Finansal Yönetim	Finansal Yönetim
Maliyet Muhasebesi	Maliyet Muhasebesi	Maliyet Muhasebesi
Muhasebe Denetimi	Muhasebe Denetimi	Muhasebe Denetimi
Sermaye Piyasası Mevzuatı	Sermaye Piyasası Mevzuatı	Sermaye Piyasaları
	Finansal Piyasalar	
	Yönetim Muhasebesi	Yönetim Muhasebesi
	Muhasebe Bilgi Sistemi	Bilgisayarlı Muhasebe
	Beyannameler	Muhasebe Bilişim Sistemleri
	Uluslararası Muhasebe Kuruluşları	Muhasebe Uygulamaları
	Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi	Finansal Kurumlar
Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Meslek Hukuku	Muhasebe Meslek Hukuku	Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi
	Mesleki Değerler ve Etik	
Vergi Mevzuatı ve Uygulaması *	Defter ve Belgeler*	Şirketler Muhasebesi*
Hukuk*	Büro Yönetimi*	Portföy Analizi*
	Türkiye Muhasebe Standartları*	İşletme Bütçeleri*
	Uluslararası Denetim Standartları*	Finansman Teknikleri*
		Davranışsal Finans*
		Sigorta İşlemleri Muhasebesi*
		Kalite Maliyetleri*
		Yatırım Projelerinin Değerlendirilmesi*
		Çevre Muhasebesi*
		Bankacılık ve Finans*

Tablo 9’da (*) işaretli dersler uygulamada karşılığı olmayan derslerdir. Tablo 9’da SMMM yeterlilik sınavında meslek mensubu olabilmek için adayın başarılı olması gereken dersler ve staj sürecinde aldığı dersler ile lisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans derslerinin karşılaştırılması yapılmıştır. Tabloya göre lisans düzeyinde verilen zorunlu muhasebe ve finans dersleri ile staj süresinde verilen muhasebe ve finans dersleri birbirleri ile örtüşmektedir. SMMM yeterlilik sınavında meslek mensubu adaylarının sorumlu tutulduğu Hukuk ve Vergi dersleri araştırma konusuna uygun olmadığı için, tabloya dâhil edilmemiştir. Meslek mensubu adaylarına staj süresince verilmeyen Genel/Finansal Muhasebe dersi, staj süresince meslek adayı tarafından fiilen işyerinde uygulandığı için bu ders ayrıca verilmemiştir. Tabloya bakıldığında, lisans eğitiminde Muhasebe Meslek Hukuku ile Mesleki Değerler ve Etik derslerinin olmadığı görülmüştür.

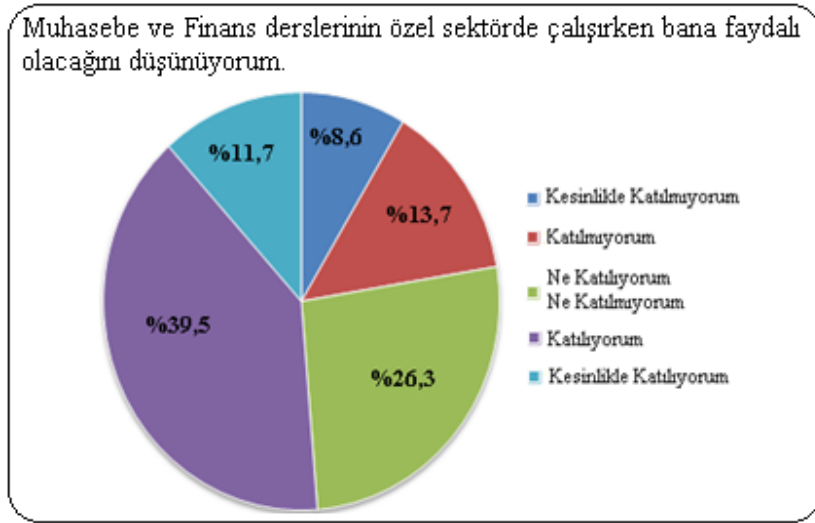
Bu bağlamda, Lisans düzeyinde verilen muhasebe dersleri ile ilgili geliştirilen hipotez için H0 red edilir ve alternatif hipotez H1 kabul edilir. Buna göre, lisans düzeyinde İşletme bölümünde verilen muhasebe ve finans dersleri Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları-2 (UES-2) ile uyumludur.

Uygulamanın anket kısmında öğrencilere likert ölçekli sorular yöneltilmiştir. Anket kısmına sorulan bu soruların analizi yapılmıştır. Likert ölçekli sorular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Lisans Öğrencilerine Sorulan Anket Soruları

1. Muhasebe ve Finans derslerinin özel sektörde çalışırken bana faydalı olacağını düşünüyorum.
2. Muhasebe ve Finans derslerinin kariyerimde başarılı olmamı sağlayacağını düşünüyorum.
3. Muhasebe ve Finans konusunda lisans seviyesinde aldığım eğitim ile kendimi bu alanda ifade edebileceğimi düşünüyorum.
4. Lisans seviyesinde edindiğim bilgileri pratikte uygulamaya yönelik alt yapıya sahip olduğumu düşünüyorum.

Lisans öğrencilerine sorulan yukarıdaki sorulara verilen cevapların frekans dağılımları aşağıdaki şekillerde gösterilmiştir.

Şekil 6: Lisans Öğrencilerine Sorulan 1. Anket Sorusu Frekans Dağılımı

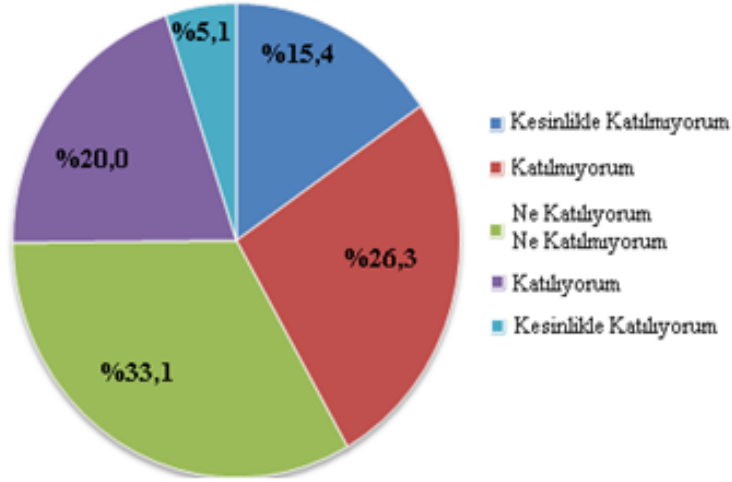
Şekil 6'ya bakıldığında öğrencilerin %39,5'lik oranla çoğu lisans eğitiminden mezun olduktan sonra özel sektörde çalışırken kendilerine faydalı olacağını düşünmektedir. Bunun sebebi olarak muhasebe ve finans dersleri genel olarak iş yaşamında gerekli olan hukuk ve meslek konularını içermesinden kaynaklanıyor olabilir.

Şekil 7: Lisans Öğrencilerine Sorulan 2. Anket Sorusu Frekans Dağılımı

Şekil 7'ye bakıldığında muhasebe ve finans dersleri, lisans öğrencilerinin iş yaşamında başarılı olmasını sağlayacağı görüşe karamsar kalmışlardır. Bunun sebebi olarak, İşletme bölümünden mezun öğrencilerin çok fazla alanda çalışma fırsatı bulmalarından kaynaklanıyor olabilir.

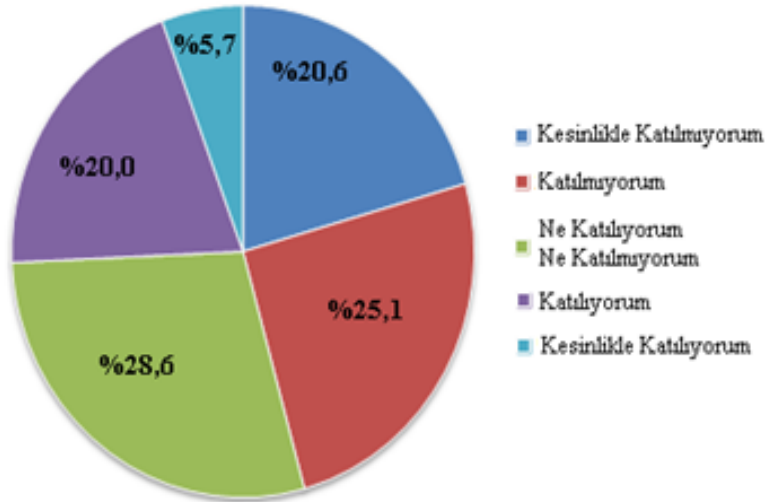
Muhasebe ve Finans konusunda lisans seviyesinde aldığım eğitim ile kendimi bu alanda ifade edebileceğimi düşünüyorum

Şekil 8: Lisans Öğrencilerine Sorulan 3. Anket Sorusu Frekans Dağılımı

Şekil 8'e bakıldığında lisans öğrencilerinin %33,1'lik oranla çoğu üniversite eğitiminde aldıkları muhasebe ve finans eğitimi ile kendilerini muhasebe ve finans ile ilgili mesleklerde ifade edebileceği konusunda çekimser kalmışlardır.

Lisans seviyesinde edindiğim bilgileri pratikte uygulamaya yönelik alt yapıya sahip olduğumu düşünüyorum

Şekil 9: Lisans Öğrencilerine Sorulan 4. Anket Sorusu Frekans Dağılımı

Şekil 9'a bakıldığında lisans öğrencilerinin %28,6'lık kısmı üniversite düzeyinde aldığı bilgileri iş yaşamında uygulayabileceği konusunda kararsız kalmışlardır.

Lisans düzeyinde okuyan öğrencilerin muhasebe ve finans derslerine olan görüşlerine ilişkin geliştirilen aşağıdaki hipotezler öğrenciler üzerinde yapılan anket sonuçlarına göre analiz edilecektir.

Anket ile öğrencilere sorulan likert ölçekli sorulara hipotezi test etmek için, One-Way Anova testi uygulanmıştır. Bu test için anlamlılık düzeyi 0,05 olarak hesaplanmıştır. Analiz sonucunda Tablo11 ve Tablo12 elde edilmiştir.

Tablo 11: Lisans Derslerinin Yeterliliği Hipotezinin İstatistikleri

	N	Ortalama	Std. Sapma
Yeterlidir	13	3,65	2,183
Kısmen Yeterlidir	76	3,09	0,778
Kararsızım	35	2,95	0,625
Kısmen Yetersizdir	30	2,93	0,730
Yetersizdir	21	2,33	0,712
Toplam	175	2,98	0,950

Tablo 11 'de lisans öğrencilerinin çoğu muhasebe ve finans derslerinin kısmen yeterli olduğu düşüncesine sahiptir. Yukarıda verilen hipotezin testi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 12: Lisans Derslerinin Yeterlilik Hipotezi İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Sig=p
Toplam	174	157,352			
Gruplararası	4	15,711	3,928	4,714	0,001
Grupiçi	170	141,642	0,833		

Tablo 12'de muhasebe mesleği için lisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans derslerinin yeterliliği hipotezi testinde $p=0,001$ olduğu için $p<0,005$ anlamlılık düzeyinde H_0 red edilmiştir. Red edilen hipotezin alternatifi olan H_1 kabul edilmiştir. Buna göre, muhasebe mesleği için lisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans dersleri yeterlidir. $Sig=p=0,001<0,01<0,05$ anlamlılık düzeyinde daha önemli bir farklılık gösterir. Buna göre, lisans öğrencileri muhasebe ve finans derslerinin muhasebe mesleği

için yeterli olduğu görüşlerine daha fazla katılmışlardır. Bunun sebebi, iş yaşamında muhasebe mesleğini icra edebilmek için yeterli altyapıyı aldıklarını düşünmelerinden kaynaklanabilir.

3.6.2. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü Öğrencilerine Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan Muhasebe ve Vergi Uygulamaları öğrencilerinin; yaş, gelir durumu, cinsiyet, mezun olunan lise gibi demografik özellikleri Tablo 13’de yer almaktadır.

Tablo 13: Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Bölümü Öğrencilerinin Demografik Bilgileri

		f	%
Yaş	19	37	%24,5
	20	45	%29,8
	21	37	%24,5
	22	19	%12,6
	23 +	13	%8,6
	Toplam	151	%100
Gelir Durumu	0-400 TL	58	%38,4
	401-600 TL	51	%33,8
	601-800 TL	20	%13,2
	801-1000 TL	10	%6,6
	1001 +	12	%7,9
	Toplam	151	%100
Cinsiyet	Kız	99	%65,6
	Erkek	52	%34,4
	Toplam	151	%100
Mezuniyet (Lise)	Tic. Meslek Lisesi	75	%49,7
	Düz Lise	36	%23,8
	Anadolu Lisesi	13	%8,6
	Diğer	27	%17,8
	Toplam	151	%100

Tablo 14’e göre ankete katılan önlisans öğrencilerinin genel olarak 19-21 yaş grubu arasındadır. Gelir dağılımına bakıldığında %38,4 ile öğrencilerin 400 TL gelire sahip olduğu görülmektedir. Ankete katılan önlisans öğrencilerin %65,6’sı kız öğrencilerden oluşmaktadır ve öğrenciler çoğunlukla Ticaret Meslek Lisesi mezunudur.

Çalışmada araştırmaya dâhil olan Sakarya Üniversitesi Meslek Yüksek Okullarının Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümünün ders müfredatı için kurulan hipotezler test edilmiştir.

Tablo 14: Önlisans Düzeyi Muhasebe ve Finans Derslerinin Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları İle Karşılaştırılması

SMMM Yeterlilik Sınavı Dersleri	SMMM Staj Sürecinde Verilen Dersler	Önlisans Düzeyinde Verilen Dersler
Finansal Muhasebe		Finansal Muhasebe
		Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri
Finansal Tablo ve Analizi	Finansal Tablo Analizi	Mali Tablo Analizi
	Finansal Yönetim	Finansal yönetim
Maliyet Muhasebesi	Maliyet Muhasebesi	Maliyet Muhasebesi
Muhasebe Denetimi	Muhasebe Denetimi	Muhasebe Denetimi
Sermaye Piyasası Mevzuatı	Sermaye Piyasası Mevzuatı	
	Finansal Piyasalar	
	Yönetim Muhasebesi	Yönetim Muhasebesi
	Muhasebe Bilgi Sistemi	Bilgisayar ve Büro Programları Bilgisayarlı Muhasebe Uygulamaları
	Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi	Dış Ticaret İşlemleri Muhasebesi
Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik Meslek Hukuku	Muhasebe Meslek Hukuku	Muhasebe Mevzuatı ve Meslek Etiği
	Mesleki Değerler ve Etik	
	Defter ve Belgeler	Muhasebe Uygulamaları ve Ticari Belgeler
	Büro Yönetimi	Büro Yönetimi ve İletişim
	Türkiye Muhasebe Standartları	Muhasebe Standartları
Vergi Mevzuatı ve Uygulaması *	Uluslararası Denetim Standartları*	Şirketler Muhasebesi*
Hukuk*	Beyannameler*	Finansal Yatırım Araçları*
	Uluslararası Muhasebe Kuruluşları*	İnşaat Muhasebesi*

*İşaretili dersler uygulamada karşılığı olmayan derslerdir.

Tablo 15’te SMMM yeterlilik sınavında meslek mensubu olabilmek için adayın başarılı olması gereken dersler ve staj sürecinde aldığı dersler ile önlisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans derslerinin karşılaştırılması yapılmıştır. Tabloya göre önlisans düzeyinde verilen zorunlu muhasebe ve finans dersleri ile staj süresinde verilen muhasebe ve finans dersleri birbirleri ile örtüşmektedir. SMMM yeterlilik sınavında meslek mensubu adaylarının sorumlu tutulduğu Hukuk ve Vergi dersleri araştırma konusuna uygun olmadığı için, tabloya dâhil edilmemiştir. Meslek mensubu adaylarına staj süresince verilmeyen Genel/Finansal Muhasebe dersi, staj süresince meslek adayı tarafından fiilen işyerinde uygulandığı için bu ders ayrıca verilmemiştir. Tabloya bakıldığında, önlisans eğitiminde Sermaye Piyasaları ile Finansal Piyasalar derslerinin olmadığı görülmüştür. Tablo 15’te lisans öğrencilerine verilen muhasebe eğitime göre önlisans eğitiminde Defter ve Belgeler, Büro Yönetimi, Muhasebe Standartları ile Muhasebe Mevzuatı ve Meslek Etiği dersleri ayrıca verilmektedir. Bu dersler SMMM adayları için alınması gereken derslerdir.

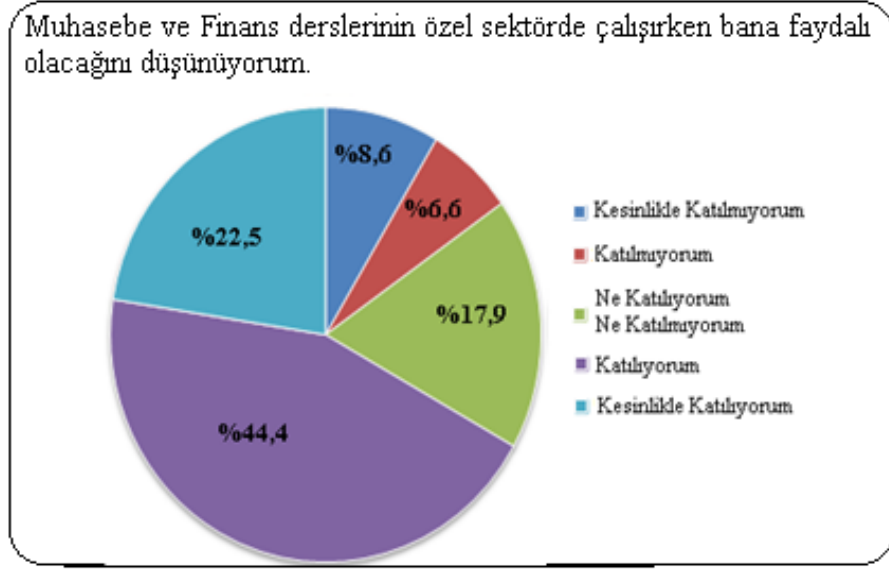
Bu bağlamda, önlisans düzeyinde verilen muhasebe dersleri ile ilgili geliştirilen hipotezler için H0 red edilir ve alternatif hipotez H1 kabul edilir. Buna göre, önlisans düzeyinde Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümünde verilen muhasebe ve finans dersleri Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları-2 (UES-2) ile uyumludur.

Uygulamanın anket kısmında öğrencilere likert ölçekli sorular yöneltilmiştir. Anket kısmına sorulan bu soruların analizi yapılmıştır. Likert ölçekli sorular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 15: Önlisans Öğrencilerine Sorulan Anket Soruları

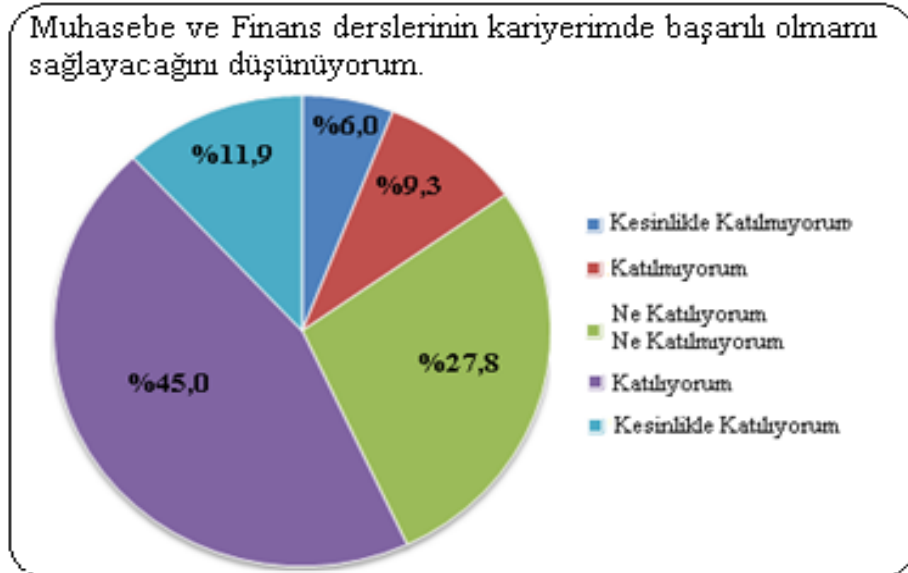
1. Muhasebe ve Finans derslerinin özel sektörde çalışırken bana faydalı olacağını düşünüyorum.
2. Muhasebe ve Finans derslerinin kariyerimde başarılı olmamı sağlayacağını düşünüyorum.
3. Muhasebe ve Finans konusunda lisans seviyesinde aldığım eğitim ile kendimi bu alanda ifade edebileceğimi düşünüyorum.
4. Önlisans seviyesinde edindiğim bilgileri pratikte uygulamaya yönelik alt yapıya sahip olduğumu düşünüyorum.

Önlisans öğrencilerine sorulan yukarıdaki sorulara verilen cevapların frekans dağılımları aşağıdaki şekillerde gösterilmiştir.

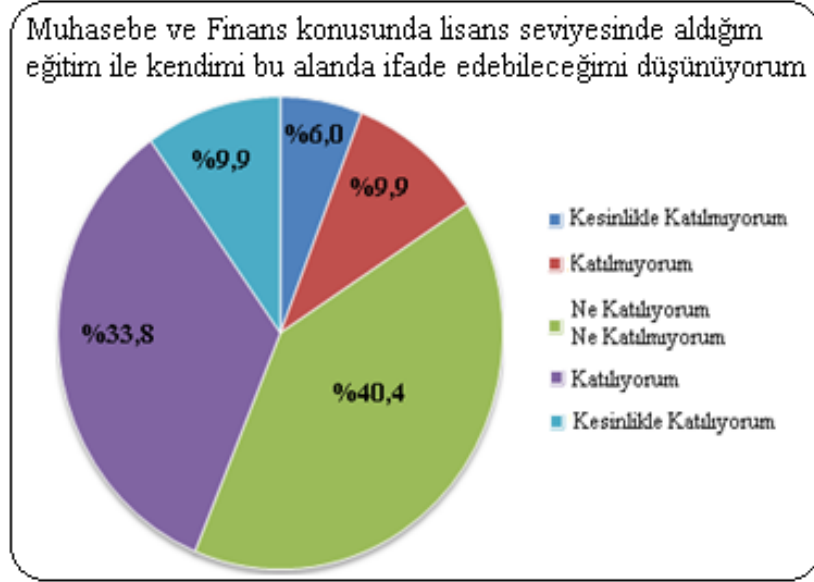
Şekil 10: Önlisans Öğrencilerine Sorulan 1. Anket Sorusu Frekans Dağılımı

Şekil 10'a bakıldığında önlisans öğrencilerin büyük bir kısmı özel sektörde çalışırken muhasebe ve finans derslerinin kendilerine faydalı olacağını düşünmektedir. Bunun sebebi, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümü öğrencilerinin mezun olduktan sonra muhasebe ile ilgili alanlarda çalışmak istemelerinden kaynaklanıyor olabilir.

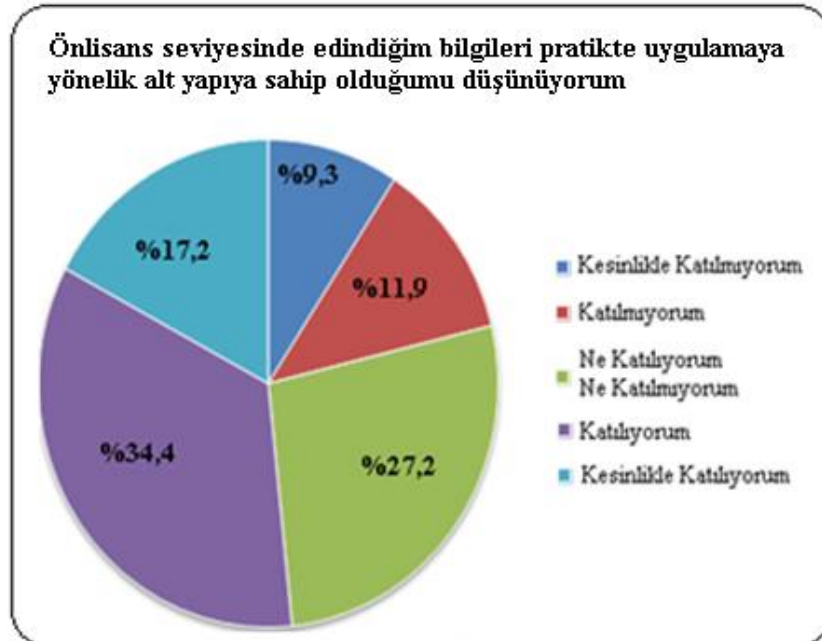
Şekil 11: Önlisans Öğrencilerine Sorulan 2. Anket Sorusu Frekans Dağılımı

Şekil 11'e göre önlisans öğrencilerinin %56,9'luk kısmı muhasebe ve finans derslerinin iş yaşamında faydalı olacağı görüşüne katılmışlardır. Bunun sebebi olarak önlisans düzeyinde verilen derslerin çoğunun meslek yaşamında gerekli olan konuları içermesinin olabilir.

Şekil 12: Önlisans Öğrencilerine Sorulan 3. Anket Sorusu Frekans Dağılımı

Şekil 12'den de görüleceği üzere önlisans öğrencilerinin %40,4'lük oranla çoğu üniversite eğitiminde aldığı ders ile kendilerini bu alanda ifade edebilecekleri düşüncesine çekimser cevap vermişlerdir.

Şekil 13: Önlisans Öğrencilerine Sorulan 4. Anket Sorusu Frekans Dağılımı

Şekil 13'e bakıldığında önlisans öğrencilerinin %34,4'lük kısmı, üniversitede aldıkları muhasebe eğitimini iş yaşamında uygulamaya dönüştürmede yeterli olduğu görüşüne katılmışlardır. Bunun sebebi, Sakarya Üniversitesi MYO 3+1 Eğitim Modeli ile öğrencilerin ders konularını, iş yerinde uygulama şansı bulmasından kaynaklanıyor olabilir.

Önlisans düzeyinde okuyan öğrencilerin muhasebe ve finans derslerine olan görüşlerine ilişkin geliştirilen hipotezler öğrenciler üzerinde yapılan anket sonuçlarına göre analiz edilecektir.

Anket ile öğrencilere sorulan likert ölçekli sorulara hipotezi test etmek için, One-Way Anova testi uygulanmıştır. Bu test için anlamlılık düzeyi 0,05 olarak hesaplanmıştır. Analiz sonucunda Tablo 16 ve Tablo 17 elde edilmiştir.

Tablo 16: Önlisans Derslerinin Yeterliliği Hipotezinin İstatistikleri

	N	Ortalama	Std. Sapma
Yeterlidir	42	3,48	0,906
Kısmen Yeterlidir	60	3,76	0,672
Kararsızım	23	3,17	0,827
Kısmen Yetersizdir	12	3,29	0,767
Yetersizdir	14	2,69	0,986
Toplam	151	3,45	0,858

Tablo 17 'e bakıldığında önlisans öğrencilerinin çoğu muhasebe ve finans derslerinin kısmen yeterli olduğu düşüncesine sahiptir. Yukarıda verilen hipotezin testi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 17: Önlisans Dersleri Teknik Yeterlilik Hipotezi Tek Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyans Kaynağı	s.d.	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	Sig=p
Toplam	150	110,679			
Gruplararası	4	15,896	3,974	6,121	0,000
Grupiçi	146	94,783	0,649		

Tablo 18'e bakıldığında muhasebe mesleği için önlisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans derslerinin yeterliliği hipotezi testinde $p=0,000$ olduğu için $p<0,005$ anlamlılık düzeyinde H_0 red edilmiştir. Red edilen hipotezin alternatifi olan H_1 kabul edilmiştir. Buna göre, muhasebe mesleği için önlisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans dersleri yeterlidir. $Sig=p=0,000<0,01<0,05$ anlamlılık düzeyinde daha önemli bir farklılık gösterir. Buna göre, önlisans öğrencileri muhasebe ve finans derslerinin muhasebe mesleği için yeterli olduğu görüşlerine daha fazla katılmışlardır. Bunun sebebi, iş yaşamında muhasebe mesleğini icra edebilmek için yeterli mesleki bilgi ve beceriye sahip olduklarını düşünmelerinden kaynaklanabilir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Üretim ve bilgi teknolojisinin gelişmesi ile ülkelerarası sınırlar kalkmış ve dünya küresel bir ekonomi haline gelmiştir. Teknolojik gelişme sonucunda işletme yapılarında önemli değişiklikler olmuş, basit yapılar giderek karmaşık hal almıştır. Dolayısıyla işletmeler teknolojideki gelişme sürecinin etkisiyle uluslararası kimliğe sahip olmuştur.

İşletmelerin küreselleşme sürecinde rekabet avantajı elde edebilmek için gerekli bilgi ve donanıma sahip elemanlara ihtiyacı vardır. Güncel gelişmelere uygun eleman yetiştirebilmek için ilk olarak gereksinimler belirlenmeli ve işletmelerin ihtiyaç duyduğu muhasebe meslek elemanı, mesleği gereğince yerine getirebilmesi için verimli bir muhasebe eğitimi almalıdır. Verilmesi gereken muhasebe eğitimi, uluslararası çerçevede ve uluslararası standartlarda olmalıdır.

Türkiye'deki muhasebe eğitiminin gelecekte ne şekilde yapılmasının gerektiği ile ilgili olarak alınan kararlar doğrultusunda eğitim programlarında önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerin kısmen de olsa ders programlarına da yansıtıldığı görülmektedir.

Çalışmada; IFAC tarafından geliştirilen ve muhasebe meslek elemanı olabilmek için, muhasebe meslek mensubu adayının alması gereken eğitim standartlarından oluşan Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarına uyum sürecini yaşayan Türk eğitim sistemindeki, lisans ve önlisans seviyesindeki muhasebe ve finans derslerinin durum analizi yapılmıştır. Üniversitede verilen muhasebe eğitimi, derslerin içeriği, fiziki altyapı ve derslerin yeterliliği gibi konular öğrencilerin beklentilerine ve bakış açlarına göre Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarına uygunluğu değerlendirilmiştir.

Türkiye'de muhasebe mesleğini profesyonel olarak icra edebilmek için Serbest Muhasebeci Mali Müşavir olmak gerekir. Kanuna göre SMMM olabilmek için İşletme, Sosyal Bilimler Fakültesi veya Hukuk Fakültelerinden lisans düzeyinde eğitim alınmış olunması gerekmektedir. Kanun bu fakülteler içinde bölüm şartı bildirmemiştir. Ancak bölümlerin müfredatı incelendiğinde bazı bölümlerin müfredatının profesyonel muhasebe mesleğini icra edebilmek için gerekli derslere sahip olmadığı açıkça

gözlemlenmektedir. Örneğin; Hukuk bölümünde muhasebe adı altından herhangi bir ders verilmezken, bölüm mezunları ilgili kanun neticesinde SMMM olabilmektedirler. Bu durumda SMMM olabilmek için mezun olunması gereken bazı bölümler, Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartlarına uyum açısından yetersizdir.

SMMM meslek mensubu olunabilmesi için lisans mezuniyeti şartında bölüm sınırlandırması getirmesi uygun olacaktır. Çalışmanın uygulama kısmında da görüleceği üzere muhasebe dersini hiç almayan ya da birkaç ders ile sınırlı bölümlerden mezun olan adaylar da mevcut uygulamada SMMM olabilmektedirler. 3568 Sayılı Kanunda düzenleme yapılarak, yeterli sayıda muhasebe dersini içeriğe dâhil etmeyen bölümlere sınırlama getirilmesi uygun olacaktır.

Çalışmada, meslek mensubu olabilmek için ilgili fakültelerin lisans mezunu olunması şartı olmasına rağmen, önlisans düzeyinde eğitim verilen Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümü de çalışmaya dâhil edilmiştir. Önlisans eğitiminin çalışmaya dâhil edilmesinin en önemli nedeni, 2 yıllık eğitimde en çok muhasebe ve finans derslerinin verildiği bölüm olması ve muhasebe mesleğinin icra edebilecek alt yapı ve donanıma sahip olmasıdır.

Lisans ve önlisans düzeyinde verilen muhasebe ve finans derslerinin UES' ye uygunluğu-analiz edilmiş, lisans düzeyinde verilen derslerin standartlara uygun olduğu görülmüştür. Bununla birlikte lisans öğrencilerine muhasebe mesleğine hazırlık sürecinde önem arz eden Muhasebe Meslek Mevzuatı, Mesleki Değerler ve Etik gibi derslerin verilmediği görülmüştür. Bunun sebebi olarak İşletme Bölümünün muhasebe meslek elemanı yetiştirmek gibi bir hedefinin olmadığı düşünülmektedir.

Önlisans düzeyinde verilen derslere bakıldığında lisans düzeyinde verilmeyen Muhasebe Uygulamaları ve Ticari Belgeler, Büro Yönetimi, Muhasebe Standartları, Muhasebe Meslek Mevzuatı ve Mesleki Etik gibi muhasebe mesleğine yönelik derslerin verildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte, muhasebe mesleğini icra etmek için önem arz eden Sermaye Piyasaları ve Finansal Piyasalar gibi derslerin önlisans eğitim ders müfredatında bulunmadığı tespit edilmiştir.

Önlisans eğitimi, genel yapı olarak Ticaret Liselerinin devamı niteliğinde olduğu için, bu bölümde okuyan öğrenciler genel muhasebe altyapısını öğrenmiş ve Sakarya Üniversitesi'nde uygulamada olan 3+1 Eğitim Modelindeki Uygulama Eğitimi ile mesleki bilgileri desteklenmiştir. Bu bağlamda önlisans bölümünde verilen muhasebe ve finans dersleri, muhasebe mesleğini icra edebilmek için daha uygundur. Yeterli donanıma sahip olarak önlisans eğitimini tamamlayan öğrencilerin SMMM olabilmelerine imkân sağlamak için, mezun olduktan sonra 4 yıllık fakülteye geçiş yapmalarını özendirici ve teşvik edici faaliyetler geliştirilmelidir.

Sonuç olarak, Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarının düzenleyicisi olan IFAC üyesi TÜRMOB ile YÖK ve diğer ilgililerin muhasebe eğitim standartlarına yönelik görüşlerine başvurularak, söz konusu standartlara uygun ders müfredat ve içeriklerinin oluşturulması konusunda öncü rol üstlenmeleri sağlanmalıdır. Başlı başına bir meslek olan muhasebe alanıyla ilgili lisans düzeyinde eğitim veren bölümlerin açılması için gerekli çalışmalar yapılmalı ve bu bölümlerin içeriğinin Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartlarına uyumlu olması sağlanmalıdır.

Bu konuda çalışma yapacak olan araştırmacılar, Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirlik Yeterlilik sınavına hazırlanan meslek mensubu adaylarına benzeri bir anket uygulayabilirler. Bu ankette staj döneminde sorumlu oldukları derslerin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları-2 (Muhasebe Meslek Programının İçeriği) ile uyumluluğunun değerlendirilmesine yönelik sorulara yer verilerek, aday meslek mensuplarının bu konudaki algıları ölçülebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar;

- AKYEL, Nermin, Nevran KARACA, (2010), “*Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri*”, Sakarya Yayıncılık, Sakarya, s.1.
- KALAYCI, Şaban, (2006), “*SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*”, Asil Yayın Dağıtım, 2. Baskı, Ankara.
- LAZOL, İbrahim, (2011),”*Genel Muhasebe*”, Ekin Yayınevi, Bursa, s.3.
- ÖZDOĞAN, Seher TURANLI, (1978), “*Muhasebe Öğretimi Metodları El kitabı*”, Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu Yayınları, Ankara.
- ÖZERHAN, Yıldız, Serap YANIK, (2012), “*IFRS/ IAS İle Uyumlu TMS / TFRS*” , TÜRMOB Yayınları, Yayın No:427, Ankara, Sunuş.
- URAL, Ayhan, İbrahim KILIÇ, (2006),” *Bilimsel Araştırma Süreci Ve SPSS İle Veri Analizi*”, Genişletilmiş 2. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.

Sürelî Yayınlar;

- ABDİOĞLU, Hasan, Ahmet BÜYÜKŞALVARCI ve Burcu İŞGÜDEN, (2012), “*Muhasebe Ve Finans Dersi Alan Öğrencilerin Yaşam Değeri Yönelimlerini Oluşturan Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma*”, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:8, Sayı:15.
- BEYAZITLI, Ercan, (2000), “*Türkiye’de Muhasebe Eğitimi*”, Uluslararası Muhasebe Eğitimi Konferansı, Gelecek Yüzyılda Muhasebe Eğitimi, TÜRMOB Yayınları, Yayın no.139, Ankara.
- CAN, Ahmet Vecdi, Şuayip Doğuş Demirci,(2016), “*Uluslararası Muhasebe Eğitim Standardı 2 Muhasebe Eğitim Programlarının İçeriğine Uyum: Sakarya Üniversitesi Örneği*”
- CRAWFORD, Louise, Helliari CHRISTİNE, Monk Elizabeth, Veneziani MONİCA, (2014), “*International Accounting Education Standards Board: Organisational Legitimacy Within the Field of Professional Accountancy Education*”, Accounting Forum, Sayı:38, s:67-89.

- ÇUBUKÇU, Sezen, (2010), “*Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları Komitesi Düzenlemeleri Çerçevesinde Etik Eğitimine İlişkin Durum Analizi*”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:7, Sayı:2, s:17-37.
- ÇUKACI, Yusuf Cahit ve İsmail ELAĞÖZ, (2006), “*Muhasebe Derslerinde Kullanılan Öğretim Yöntemleri İle Öğrenme Stillerinin İlişkisinin Ortaya Konulması Ve Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi’nde Bir Uygulama*”, Dokuz Eylül Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt:21 Sayı:1, s.148.
- DALĞAR, Hüseyin, İsmail ÇELİK ve Mustafa MORTAŞ, (2011),” *Muhasebe Öğrenimi Gören Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıklarına Yönelik Bir Araştırma*”, Süleyman Demirel Üniversitesi, İ.İ.B.F Dergisi, Cilt:16, Sayı:1, s:217-230.
- DİNÇ, Engin, (2008), “*Meslek Seçiminde Etkili Faktörlerin İncelenmesi: Meslek Yüksek Okulu- Muhasebe Programı Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:16, Sayı:2, s.90-106.
- DOĞAN, Zeki ve Turgut ÇÜRÜK, (2001), “*Üniversitelerde Muhasebe Ders ve İçeriklerinin Verilme Düzeyi ve Belirleme Şeklinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma*” Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı:9, s.41-49.
- ELMACI, Orhan, Şerafettin SEVİM, (2013), “*Muhasebe Eğitiminde Hedef 2023: Stratejik Yol Haritası*”, 32. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı, Konya, s.255-272.
- GENÇTÜRK, Mehmet, Yusuf DEMİR ve Oğuzhan ÇARIKÇI, (2008), “*Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe-Finans Eğitimine Bakış Açılırları Ve Farkındalıkları Üzerine Bir Uygulama*” Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt:13, Sayı:1, s.208-228.
- GÖKTEN, Pınar Okan, Soner Gökten, (2016), “*Uluslararası Eğitim Standartlarına Genel Bakış: Geçerliliğinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi*”,Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:3, Sayı:6, s.49-66.
- GÜVEMLİ, Oktay, (1995), “*Kronolojik Akış içinde Muhasebe Uygulamalarının Gözlemlenmesi*”, Muhasebenin Tarihsel ve Çağdaş Konularından Geleceğine Bakış Sempozyumu, TÜRMOB Yayınları: 23, Ankara, s.47

- KORUKOĞLU, Ayşen, (1998), “İşletmelerde Muhasebe Eğitimi ve Üniversitelerle İşbirliği”, Dokuz Eylül Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt:13, Sayı:11, s. 23.
- KÖSE, Tunç, (2007), “Yönetim Muhasebesinde Değişim ve Yönetim Muhasebesi Eğitiminin İncelenmesi”, Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, Sayı: 9, s: 215-234.
- STEADMAN, Mark E. ve Ronald F. GREEN,(1995) “Implementing Accounting Education Change”, Managerial Auditing Journal, Vol:10,No:3.
- ŞENGEL, Salim, (2010),” Sürekli Muhasebe Meslek Eğitiminin Önemi Ve Bir Değerlendirme”, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Cilt:11, Sayı:13, s:81-94.
- TERİM, Burak, Ahmet ÖZTÜRK, (2009), “Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Muhasebe Eğitimine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi: Gördes Meslek Yüksekokulunda Bir Uygulama”, Celal Bayar Üniversitesi S.B.E Dergisi, Cilt:7, Sayı:2, s:153-168.
- TERZİ, Serkan, İ.Kıymetli ŞEN ve Bilal SOLAK, (2013),” Bologna Sürecinin Muhasebe Eğitimine Etkisi: Üniversitelerin İşletme Bölümlerinin Ders Programları Üzerine Bir İnceleme”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Temmuz, s.85.
- TUGAY, Osman, Vesile ÖMÜRBEK, (2014),” Meslek Yüksekokullarında Verilen Muhasebe Derslerinin Uygulamada Kullanılma Düzeyi ve Yeterliliği Üzerine Bir Araştırma”, Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:7, Sayı:3, S:53-57.
- TÜRKER, Masum, İpek TÜRKER ve Aysel ŞİMŞEK, (2016),”Uluslar Arası Eğitim Bildirileri El Kitabı”,TÜRMOB Yayınları, Sayı:482, Şubat.
- UYAR, Süleyman,(2008),” Uluslararası Eğitim Standartları (IES) Ve Akdeniz Üniversitesi’nde Muhasebe Eğitimi”,Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt:10, Sayı:1, S:79-109.
- ÜNAL, Orhan ve Murat DOĞANAY (2009). “Lisans Düzeyindeki Muhasebe Eğitiminin Etkinliği: Sayıştay Özelinde Ampirik Bir Çalışma”, Sayıştay Dergisi, Sayı 74-75, Temmuz- Aralık, s. 117-138.

ZAİF, Figen, Yıldız AYANOĞLU, (2007),” *Muhasebe Eğitiminde Kalitenin Arttırılmasında Ders Programlarının Önemi: Türkiye’de Bir İnceleme*”, Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi Sayı:9, Cilt:1,s.118.

Diğer Yayınlar;

AYDIN, Sinan, (2007),” *Muhasebe Eğitiminin İşletme Beklentilerini Karşılama Uygunluğunun Değerlendirilmesi*”,Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.31-32.

BEYAZITLI, Ercan, Orhan ÇELİK, (2006), “*Profesyonel Muhasebe Mesleğinde Mesleğin Yeterliliğinin Ölçülmesi Ve Bu Konudaki Ifac Kuralları*”, 6.Muhasebe Denetimi Sempozyumu Bildiri Kitapçığı, Nisan, 2003.

CİVAN, Mehmet, Ferah YILDIZ, (2002), “*Globalleşme Sürecinden Muhasebe Meslek Eğitiminin Etkilenmesi*”, 6.Muhasebe Denetimi Sempozyumu Bildiri Kitapçığı, Nisan, 2003, s.5.

IFAC. “*International Federation of Accountants*”, www.ifac.org, 2016.

KALMIŞ, Halis, B.Burcu YILMAZ, (2004), “*Lisans Seviyesindeki Muhasebe Eğitiminin Mevcut Durumu ve Geliştirilmesi İçin Yapılması Gereken Geliştirmeler*”, XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Antalya, 19-23 Mayıs, 2004, s.3.

KIRLIOĞLU, Hilmi, Hasan ÇAVUNT, (2014), “*Öğrencilerin Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartlarına Uyum Algıları Üzerine Bir Değerlendirme*”, 2. Uluslararası Muhasebe ve Finans Sempozyumu Bildiri Kitapçığı, S:1107-1125.

KÖSE, Ahmet K., Fatih YILMAZ, (2002), “*Mesleki Yeterlilik Öncesi IFAC’ın Mesleki Kuralları*”, 6.Muhasebe Denetimi Sempozyumu Bildiri Kitapçığı, Nisan, 2003, s.5.

ÖNCÜ, Semra, (2004) “*Uluslararası Muhasebe Eğitimi Standartları*” 23. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, Bildiri Kitapçığı.

ZAİF, Figen, (2004), “*Muhasebe Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar*”, 23. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Bildiri Kitabı, s.4

3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlik ve Yeminli Malî Müşavirlik Kanunu

5786 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Staj ve Sınavlara İlişkin Uygulama Yönergesi (10.07.2014, 04.11.2014 ve 09.12.2015 tarihli TÜRMOB Yönetim Kurulu Kararları ile yapılan değişiklikler işlenmiştir.)

Yeminli Mali Müşavirlik ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

Yeminli Mali Müşavirlik ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Staj Yönetmeliği

www.turmob.org.tr

www.tesmer.org.tr

www.turmob.org.tr/TurmobWeb/Istatistikler.aspx

Standartlar;

IES-1: Muhasebe Mesleği Eğitime Giriş Gereklere Standardı

IES-2: Muhasebe Meslek Eğitimi Programlarının İçeriği

IES-3: Mesleki Beceriler Standardı

IES-4: Mesleki Değerler, Etik Ve Tutum Standardı

IES-5: Uygulama Deneyimi Gereklere Standardı

IES-6: Mesleki Yeterlilik Ve Yetkinliğin Değerlendirilmesi Standardı

IES-7: Yaşam Boyu Öğrenme Ve Mesleki Yeterliliğin Sürekli Geliştirilmesi Standardı

IES-8: Profesyonel Denetimciler İçin Gerekli Yetkinlikler Standardı

ÖZGEÇMİŞ

Hasan ÇAVUNT, 1990 yılında Samsun/Terme’de doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Samsun/Canik’te tamamladı. İşçi emeklisi bir babanın üç erkek çocuğundan ortancasıdır. 2008 yılında Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümünü kazanmıştır. 2010 yılında kurulan İşletme Fakültesi İşletme bölümü öğrencisi olmuş ve 2012 yılında mezun olmuştur. Yine aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme ABD Muhasebe ve Finansman EABD yüksek lisans bölümünü kazanmıştır. 2013 yılında muhasebe mesleğine olan sevgisiyle Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Staja Başlama sınavını kazanmıştır. Özel bir şirketin muhasebe departmanında çalışmaya devam eden yazar, Sakarya Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası’na bağlı meslek mensubu adaydır. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde halen öğrenci olan Hasan ÇAVUNT, evli ve bir çocuk beklemektedir.